

Farvergade 5

J.nr. NÆM 2004:100; KUAS FOR 2003-2122-0325

Næstved Sct. Peders Sogn, Tybjerg herred, Storstrøms Amt (tidl. Præstø)

Stednr. 05.07.07

Næstved Bygrunde matr. nr. 7000i [nord, tidl. 182]

RESUME:

Udgravning af affaldslag fra 1000/1100-årene til 1400-årene med østersøkeramik, glaserede kandeskår, stentøj og stjertpotter. Den ældste sikre konstruktion er en slippe mellem Farvergade til havnen fra 1300-årene. Den første reelle bygning er en kampestenskælder med lergulv fra ca. 1500. Sammen med kælderen anlægges en ny slippe, hvorfra der går en trappe ned til kælderen. Kælderen og trappen blev opgivet igen omkring midten af 1500-årene og der anlægges en ny bygning med lergulve og ildsted. I denne bygning anlægges omkring 1600 en oval pottemagerovn A, som blev udgravet i 1964. 2 kampestensbrønde regnes for at være i brug samtidig med de yngre bygninger på grunden (1700-1900 tallet).

INDHOLDSFORTEGNELSE:

Sagens forhistorie	s. 2
Sagens gang	s. 2
Sagens data	s. 2
Tidligere udgravninger i området	s. 3
Topografi og beliggenhed	s. 4
Metode og teknik, udgravningens forløb	s. 5
Målesystem	s. 6
Nummersystem	s. 7
Gennemgang af anlæg	s. 7
Genstandsfund	s. 11
Undersøgelsens resultat	s. 13
Sammenholdt med tidligere udgravning	s. 14
Anlægsliste	s. 17
Fundliste	s. 21
Fotoliste	s. 27
Tegningsliste	s. 30
Dagbog	s. 31

BILAG:

- 1 Oversigtstegning 1:100 af udgravningsfelter i Farvergade-området
- 2 Landmålertegning 1:100
- 3 Oversigtstegning 1:50 af de to udgravningers resultater.
- 4 Matrix

Sagens forhistorie

forud for nybyggeri i den middelalderlige del af Næstved by blev i dagene 18.-19. februar 2004 foretaget en mindre prøvegravning for at afklare bevaringsforholdene og omfanget af anlægsspor og kulturlag. Denne undersøgelse viste uberørte kulturlag i mindst 2,5 m's tykkelse i en dybde af ca. 1,5 m under toppen af betonkanten (5.88 – 5.41 m o DNN) fra Bredstrædeparkeringen, samt fund af fliser, kakler og stjertpotter. De øverste, bevarede kulturlag tilhører tidsmæssigt det sene 1500-tal, mens de dybereliggende kulturlag ikke blev dateret. En udgravning på grunden Farvergade 9 (NÆM 86: 200) viste tilsvarende kulturlag af 2-3 meters tykkelse, som nederst havde fund fra ældre germansk jernalder, ca. 400-550 e. v. t.

Fund af større stykker af fejlbrændte glaserede kakler og munkesten antydede, at der stadig var rester af både den såkaldte "Flisemagers" værksted, Nordeuropas ældste fajanceværksted fra ca. 1575 samt af det efterfølgende kakkelmagerværksted ("Laurits Pottemager") fra omkring 1600. Desuden blev der fundet afdækningsplast fra 1964-udgravningen (NÆM 64:201), hvor der blev fundet rester af to pottemagerovne fra ca. 1600. Der var derfor håb om ved en kommende udgravning at finde en sammenhæng mellem de forskellige anlæg.

Sagens gang

- 16 XII 2003 Møde mellem Jørgen Gerner Hansen, Næstved Kommune, arkitekter, Palle Birk Hansen og Thomas Roland, NÆM. Prøvegravning aftales at skulle finde sted så hurtigt som muligt, beg. – medio januar, for at vurdere omfanget af kulturlag
- 19 XII 2003 KUAS-godkendt prøvegravningsbudget sendt til Jørgen Gerner Hansen. Alt beredt til gravning, så snart NÆM får klar-signal fra Jørgen Gerner Hansen.
- 18/19 II 2004 Efter henvendelse fra NÆM udføres prøvegravningen. Udgraver: arkæolog, cand. mag. Kirsten Christensen
- 3 III 2004 Budget på 663.211,25 kr. for egentlig udgravning af ca. 445 m³ urørt kulturjord afsendt til godkendelse hos KUAS.
- 9 III 2004 KUAS-godkendt budget for Farvergade afleveres til Jørgen Gerner Hansen. NÆM nævner, at udgravnings iværksættelse kræver en del forberedelse.
- 24 III 2004 Efter henvendelse fra NÆM ringer Jørgen Gerner Hansen og fortæller, hvorledes sagen står. Foreløbig aftale: udgravningen starter 19. april. Forsøger at etablere møde mellem Jørgen Gerner Hansen, KUAS og Thomas Roland.
- 25 III 2004 Møde mellem Jørgen Gerner Hansen, John Pind (KUAS) og Thomas Roland aftalt til tors. d. 1. april på NÆM
- 1 IV 2004 Møde mellem Jørgen Gerner Hansen, John Pind, Palle Birk Hansen og Thomas Roland. Der skal ikke være kælder under nybyggeriet i Farvergade, men kommunen vil trods dette gerne betale for undersøgelserne. Thomas Roland udfærdiger nye budgetter på dette grundlag.
- 19 IV 2004 Udgravningen i Farvergade indledes
- 19 VI 2004 Udgravningen i Farvergade afsluttes

Sagens data

Udgravningen blev foretaget af Næstved Museum i perioden 19. maj til 19. juni 2004 af stud. mag. Jesper Langkilde, middelalderarkæolog, cand. phil. Jesper Bade Poulsen og arkæolog, cand. mag. Kirsten Christensen (beretningspligt) med mus. insp., arkæolog Thomas Roland som ansvarlig leder. Museets leder, middelalderarkæolog Palle Birk Hansen fulgte udgravningen og arkæolog Søren Tillisch deltog et par dage. Søren Terkildsen fra Museumslauget afsøgte flere

gange feltet og den opgravede jord med detektor. Genstandene er konserveret af Storstrøms Konserveringscenter.

Maskinkraft blev leveret af Svend Erik i rendegraver og Jan i minigraver, begge fra Næstved Kommunes Vejevæsen. Udgravningen er i følge Museumslovens § 27, stk. 4 betalt af Næstved Kommune. Indmålingen af udvalgte punkter fra målesystemet samt udgravningsfeltets udstrækning og omgivelser er foretaget af Rasmus Bay fra landinspektørfirmaet Toft & Malmskov, Næstved.

Udgravningen blev omtalt i Næstved Tidende 20. april og 3. maj 2004. Den 8. maj holdt Thomas Roland og Jesper Langkilde åbent hus for 78 besøgende.

Tidligere udgravninger i området (jf. bilag 1)

NM Farvergade 7:

I forbindelse med udgravning til en byggegrund blev i 1927 opsamlet pottemageraffald i form lerkar, kakler og fliser og fejlbrændte stykker spredt i et opfyldningslag mellem to brolægninger. Fliserne fra slutningen af 1500-årene er Nordeuropas ældste eksempel på tinglasur (fajance). Kakkelfundene relateres til Laurits Pottemager omkring 1600.

NÆM 64:201 Farvergade 5:

Udgravning i sidebygningens kælder. Oversigtstegning 1:200 samt plantegninger af ovnene A og B og andre anlæg 1: 20 (opmålingsafsnit 64/1, 64/2, 64/3, 64/4, 64/5). Ovn A ligger mellem koterne +4,46 og +4,06, mens ovn B ligger mellem koterne +3,93 og +3,41. Begge ovne dateres til omkring 1600 og relateres til Laurits Pottemager. Desuden foto fra første del af udgravningen og adskillige avisudklip.

NÆM 67:623 Farvergade 1, matr. nr. 185:

Fundamenter, murværk og gulve af kælder, ca. 7 x 10½ m, til et middelalderligt stenhus fra 1400-årene. Mure af kampesten og munkesten. I den østlige del fandtes fyrsted eller kamin af kampesten.

NÆM 74:414 Farvergade 7:

Udgravning april-juni 1974, felter på 25 kvm² gravet i 20 cm lag. Fund af keramik og jernsager af 1000-tals karakter.

NÆM 76:300 Farvergade 7:

Keramik af østersøtype og kuglepotter fra 1100-årene, rester af et værksted med jernhåndtering, stolpehuller og lergulve af mindst 2 huse, ovnkompleks.

NÆM 81:100 Farvergade 7:

Kogegruber fra jernalderen under lag med østersøkeramik fra 1000-1100-årene. Høj- og sen-middelalderlige lag, med bl.a. et ovnkompleks fra 1300-årene med brænding af glaserede tagtegl. Pikstensbrolægning/stræde med nærliggende hus fra ca. 1500.

NÆM 86:200 Farvergade 7 (B-feltet fra 1986 er identisk med 74:414):

5 horisonter udskilt: I: affaldslag med ildsteder fra ældre germansk jernalder, TL-dateret til 400-550 evt. II: affaldslag keramikdateret 1000 – 1250. III: affaldslag, flere ovnkomplekser (13-15 ovne) med gulve dels af ler og dels af munkesten, keramik- og mønt-dateret 1250-1350. IV: stenbygget kælder med trappe og brolagt stræde, brønd, keramikdateret 1475-1550. V:

opfyldning af kældere, 1550 –1986. Oversigtstegninger af aktuelle og tidligere udgravningsfelter 1:100

NÆM 2004:100 Farvergade 5 s beliggenhed i forhold til de vigtigste udgravninger og lokaliteter

Topografi og beliggenhed

Det middelalderlige Næstved ligger på et plateau, der fra Akseltorv (ca. 12 m o DNN) skråner mod vest og syd. Kulturlagene har med tiden udjævnet det småkuperede og bølgede morænelandskab. Mod øst og nordøst er plateauet afgrænset af Mogenstrup Ås' afslutning, Sandbjerget og mod syd danner Susåen en naturlig grænse.

Det berørte areal ligger i den middelalderlige del af Næstved By, syd for Skt. Peders Kirke og vest for Boderne, på en skråning ned mod Susåen. Fund af adskillige bolværkskonstruktioner, hovedsagelig af egetømmer, dendrokronologisk dateret indenfor perioden 1220-1632, viser at Susåen har fungeret som byens havn siden middelalderen. Den trekantede byggegrund er mod nordøst afgrænset af Farvergade, mod sydøst af den høje betonkant fra "Bredstræde-parkeringen" og mod vest af skel til Farvergade 7.

Det naturlige terræn falder jævnt mod sydøst ned mod Susåen. Undergrunden består af gult til gulorange sand.

Der var ingen aktive kilder indenfor udgravningsfeltet, som det er tilfældet tættere på Kompagnistræde, men fund af to kampestensbrønde af meget ringe dybde antyder, at det må have været tilfældet tidligere. Ellers giver kampestensbrøndene ikke mening. Kilderne kan evt. være tørret ud i forbindelse med udgravningen til Bredstrædeparkeringen. På udgravningsbilleder fra 1963 (63:403) ses bevarede træstolper på nabogrunden, hvilket antyder, at der her har været en nærliggende kilde.

Metode og teknik, udgravningens forløb

Det planlagte byggeri på grunden skal ikke have kælder, så der var ikke grundlag for at totaludgrave hele arealet. I stedet aftalte Næstved Museum og Næstved Kommune, at de ved prøvegravningen afdækkede konstruktioner blev gravet fri og den underliggende meter skulle undersøges nærmere. Derefter skulle med maskine graves en smallere profilgrøft gennem udgravningsfeltet til undergrunden fremkom.

På den centrale del af udgravningsfeltet blev fylden gravet af med bagskovlen af en rendegraver indtil afdækningsplasten fra 1964-udgravningen fremkom. På denne del blev fra starten fjernet en del øst-vest liggende store sten, som formodedes at have relation til den kælder, som blev undersøgt i 1964. Helt mod syd blev gravet ud i opfyldningen til betonmuren fra Bredstrædeparkeringen, dvs. at syd for den sydligste Ø-V orienterede stenrække blev gravet dybere og herved fandtes flere moderne genstande, bl.a. en cykel. Mellem de to Ø-V orienterede stenrækker fjernedes en del sten fra en N-S orienteret stenrække.

Vestkanten af udgravningsfeltet blev bestemt af en række dækfliser over et stadigt aktivt elkabel. I den nordlige del af vestprofilen kunne ses tydelige lerlag og trækulsstriber, men de kunne ikke følges ud i fladen. Mod nord mod Farvergade var der ingen strukturer i fladen og der blev med det samme gravet af til et fundtomt, næsten sterilt sandlag. Mod øst blev gravet af til nedgravningsskanten til betonmuren fremkom.

Efter maskinafrømningen blev en del af fladen og de forskellige stenlægninger og stenrækker rensed op med skovl og ske. Fundene blev samlet ind for hvert lag for sig. Efter udlægning af målesystem blev lavet en oversigtstegning 1:50 efterfulgt af nivellering. For at få sammenhæng i stratigrafien blev udlagt en ca. 50 cm bred Ø-V orienteret balk midt på den velbevarede del af feltet. Syd for balken var med maskine gravet af til flere lerlag og for at klarlægge lagfølgen og tykkelsen af disse blev med spade, skovl og hakke gravet en smal grøft langs feltets vestprofil. I fladen blev hvert lag gravet af for sig med ske og skovl, spade eller hakke. I starten af udgravningen blev lavet en fladetegning 1:20 af lagets udbredelse efterfulgt af nivellering og beskrivelse. Da det viste sig, at de mange lerlag havde med nogenlunde samme udbredelse blev fladetegningen af de enkelte lag opgivet, mens lagene fortsat blev gravet af et af gangen og registreret. Dog blev den munkestenslagte ovnbund AEC i ildsted AV tegnet 1:20 og nivelleret.

En del af brolægning AA var dækket af plast fra 1964-udgravningen og efter oprensning med ske, fotografering, tegning 1:20, nivellering og beskrivelse blev en del af stenene fjernet og der gravedes en smal grøft langs nordsiden af balken for at klarlægge den underliggende lagfølge. Der fremkom to affaldslag AF og AH over endnu en brolægning AX. Affaldslagene blev dernæst gravet igennem med skovl/spade og ske og fundene blev samlet ind for hvert lag for sig. Vest for og under syldstenene AB lå et tilsvarende affaldslag AC, som blev gennemgravet på samme måde. Dernæst blev nordsiden af tværbalken rensed op med ske, fotograferet og efter udsættelse af niveausnor indtegnet i målestoksforholdet 1:20 efterfulgt af lagbeskrivelse.

Den centrale del af det aktuelle udgravningsfelt var dækket af plast efter 1964-udgravningen og det blev hurtigt klart at den undersøgte kælder i sidebygningen med ovn A må have ligget i dette område. Ifølge beretningen fortsatte ovn A ind under skellet til nr. 7. I et forsøg på af lokalisere ovn A blev med håndkraft gravet ind i vestprofilen, men af sikkerhedsmæssige grunde blev det hurtigt opgivet, da jorden ovenover ikke var stabil og hurtigt begyndte at slå revner. Med den lille gravemaskine blev dernæst gravet yderligere 50 – 70 cm ind i vestprofilen. Herved blev afsløret et mindre hul gennem de forskellige lerlag, hvor både flade og kanter var dækket af plasten.

Med minigraver gravedes en godt 1 m bred N-S orienteret grøft til undergrunden fremkom. På den sydlige del fremkom mindst 3 lag syldsten til en kælder ABC. Af disse blev de øverste syldsten registreret på sædvanlig vis, mens det nederste skifte kun blev fotoregisteret og toppen af stenen blev nivelleret. Under lergulvet i kælderen kom et lag med blødbrændte østersøskår og derunder et gråt fundtomt sandlag over undergrundssandet.

Profilgrøften blev forlænget mod nord og nåede kampestensbrønden AAA. Der blev gravet ned langs sydsiden af brønden, men ikke gennem den. I stedet blev brønden tømt dels med skovl og dels med lille skovl på gravemaskinen. Brønden blev rensed op og tegnet i fladen efterfulgt af nivellering af toppen og bunden. Foto af både flade og den indre opbygning. På grund af det løse, tørre undergrundssand og for ikke at beskadige gavlen til nr. 7 blev brønden dernæst fyldt op og grøften gravet længere mod nord. Vestprofilen af grøften blev rensed op med ske og fotograferet i sektioner og så vidt muligt også skråbilleder/oversigtsfoto. Efter udsættelse af 3 niveauliner pga. terrænfaldet blev profilen tegnet 1:20 og lagene beskrevet. Derfor er der ikke et snit gennem brønd AAA på profiltegningen (T15).

Lagene under brolægning AX var ensartede i begge sider af den maskingravede grøft, mens østsiden ud mod Bredstrædeparkeringen så mere interessant ud. Derfor blev der med maskine også gravet af til undergrundsniveau på denne side af AX. Ved maskingravningen blev gravet gennem de øverste skifter af kampestensbrønden ABR, men grøften blev ikke gravet til bunden af brønden, da fundene i fylden var fra (1800-)1900-tallet. Profilen blev rensed op med ske og dernæst registreret som de øvrige profiler.

I jorden under kampestenskælderen ABC fandtes ved gravningen af profilgrøften en del østersøkeramik. For at få skår til datering og oplysninger om selve laget, blev jorden soldet. Dette gav mange små skår, ½ glasperle, mange dyre- og fiskeknogler. Desuden blev udtaget prøver af jorden, som endnu ikke er analyseret, så jordens aflejringsforhold kendes endnu ikke.

Den nordlige del af vestprofilen af udgravningsfeltet blev rettet op med den lille gravemaskine og dernæst rensed op med ske. Der kom meget lidt regn mens udgravningen stod på og derfor var vestprofilen meget udtørret. Det var derfor nødvendigt at vande den for overhovedet at kunne skelne mellem lagene. Efter foto blev den streget op. Den sydlige del af profilen blev løbende afrettet, så den skulle kun renses op og vandes inden fotografering og opstregning. Dernæst blev profilen registreret på samme måde som de øvrige profiler.

Målesystem

Med landmålerstokke, stålmålebånd og vinkelprisme udsattes et retvinklet koor-dinatsystem orienteret i forhold til feltets udstrækning og ikke i forhold til verdenshjørnerne. Målesystemet har udgangspunkt i 100/200, abscisse-aksen øger positivt mod østsydøst og ordinatakse øger positivt mod nordøst, ca 35° mod øst i forhold til kompas nord (360° kompas).

Til fast punkt for nivellering valgtes top af brønddæksel beliggende mellem betonmuren og udgravningsfeltet. Toppen af dækslet blev målt til højden 6,06 m o DNN ud fra toppen af to brønddæksler beliggende ved vestgavlen af Boderne. Senere blev nedbanket et jernrør ved udgangspunktet for målesystemet og toppen af dette rør blev målt til 3,69 m o DNN.

Nivellementerne er med det samme regnet om til m o DNN for at kunne sammenholdes med den tidligere udgravning på matriklen.

Inden udgravningens afslutning blev feltets udstrækning opmålt af landmåler: østsiden af dækfliserne over elkablet, det frilagte stykke af betonmuren og udgravningskanterne imellem dem samt gavlen af nr.7 og jernrækværket syd for udgravningsfeltet. Desuden blev følgende punkter i udgravningens målesystem indmålt med totalstation (se bilag 2):

pkt. 100/200 (I): y: 89528,65, x: 122162,78, z: 3,79;
pkt. 100/203 (II): y: 89530,17, x: 122161,22, z: 2,95;
pkt. 100/212 (III): y: 89537,39, x: 122155,10, z: 3,66;
pkt. 103/212 (IV): y: 89535,43, x: 122152,95, z: 4,25;
pkt. 103/208 (V): y: 89532,61, x: 122155,30, z: 4,10.

Der er en mindre uoverensstemmelse mellem koterne målt ved udgravningen og koter målt af landmåleren. Begge systemer tager udgangspunkt i toppen af dækslet på en kloakbrønd (AD00375) beliggende nær sydvesthjørnet af Boderne. I følge kommunens oplysninger, som er brugt ved udgravningen, har toppen af dækslet koten 7,64 m o DNN, mens landmåleren regner med koten 7,69 m o DNN. Dette medfører, at højden på det nedbankede jernrør ved 100/200, som ved udgravningen blev målt til 3,69 m o DNN, måler landmåleren til 3,79 m o DNN. Toppen af dækfliserne over elkablet er mod sydvest af landmåleren målt til 5,05 m o DNN, mens den tilsvarende højde ved 100/200 i vestprofilen (T21) er målt til 5,10 m o DNN, så her er nogenlunde overensstemmelse, idet terrænet stiger mod nord. Til gengæld må der være en fejl i landmålernes indmåling af koten ved punktet 103/208 (V), som ligger oveni brolægning AX. Ved udgravningen er højden på AX målt til at være mellem 3,65-3,75 m o DNN, mens landmåleren måler højden til 4,10 m o DNN, hvilket er højere end fra starten af udgravningen (T1), hvor det var brolægning AA, som var fremme.

Der er fuld overensstemmelse mellem udgravningens nivellementer målt på fladen og på de efterfølgende profiltegninger, så den indbyrdes relative højde er i orden, men der kan være en mindre forskel i forhold til den faktiske højde.

Nummersystem

Lag og anlæg/konstruktioner er fortløbende bogstavnummereret begyndende med AA, AB osv. uden der er skelnet mellem de forskellige kategorier. Dog er bogstaverne G, I, K, Q, U, W, Y, Z, Æ, Ø, Å ikke brugt.

Fundene er indsamlet for hvert lag/anlæg for sig og relateret til dette. Ved nummereringen af genstandene efter vask er lagbetegnelsen fastholdt. Fund nummereret med journalnummer plus A er opsamlet ved maskinafgravningen eller uden sikker relation til et lag eller en konstruktion, mens L er brugt ved et enkeltfund af et kridtpibehoved, som blev fundet ovenfor udgravningsfeltet. Fundene fra prøvegravningen er kun nummereret med journalnummeret.

Tegningerne er fortløbende T-nummereret, begyndende med T1, T2 osv. i samme liste for både flade- og profiltegninger.

Foto: hver filtype er fortløbende nummereret. Sort/hvid-filmene indgår desuden i museets fortløbende nummerering af film.

Gennemgang af anlæg:

Brolægning AA

Brolægning af nævestore marksten med enkelte større sten og enkelte teglsten imellem. Østsiden af AA var bortgravet i forbindelse med nedgravningen til Bredstrædeparkeringen og en del af den var dækket med plast fra 1964-udgravningen. AA var bevaret i 4,5 m's længde og 1,30 m's bredde og topkoterne på stenene ligger mellem 4,17 og 3,82 m o DNN. Stenene var lagt i grå gult sand (AAL), som fortsætter under trinene i trappe AAO. Brolægningen ligger desuden lige øst for syldstenene AB, så brolægningen kan have fungeret både som slippe og som tagdryp.

Mellem stenene i AA fandtes skår af stjertpotter og hornmalede fade, mens der i affaldslaget AF under brolægningen blev fundet skår af stjertpotter, stentøj, blyglaserede kandeskår og gråbrændt Østersøkeramik. Lagene over brolægningen er bortgravet tidligere.

Stratigrafiske iagttagelser: Sandlaget AAL under brolægning AX fortsætter ind under trinene til trappen AAO, som går ned til kælder ABC, så brolægning AA må være anlagt som slippe med trin ned til kælder ABC. Da denne kælder opgives og bygges en ny bygning ovenpå med syldstenene AB og lergulv AAS. I tværprofilet (T11) har lergulv AAS forbindelse med det ler, som ligger omkring syldstenene AB og som fortsætter mod øst til brolægning AA. Det kunne tyde på, at brolægning AA må være i brug samtidig med AB. Så brolægning AA har en lang levetid, da den er i brug samtidig med både trappen ned til kælder ABC og med bygningen over kælderen ABC.

Slippe AX

En NNØ – SSV orienteret brolægning af marksten og enkelte teglsten mellem Farvergade og Susåen, bevaret i 3,6 m's længde og mindst 1,7 m bred. Topkoterne på stenene ligger mellem 3,86 og 3,41 m o DNN. Den nordlige del af AX er skåret af nedgravningerne til brøndene AAA og ABR, mens østsiden af AX blev fjernet i forbindelse med Bredstrædeparkeringen. Slippen har en velbevaret vestside bestående af en række lidt større kantsten. Mod øst ligger en tilsvarende stor sten og det formodes, at slippens østside også har haft kantsten. Stenene mellem kantstenene er mindre og ligger tilsyneladende ikke i mønster. Dog kan det på den nordlige del, mellem 102/208 og 103/208, se ud til, at brolægningen har været inddelt i celler, hvilket er iagttaget ved andre brolægninger i Næstved (ifølge PBH).

I AH over brolægningen fandtes skår af stentøj og blyglaserede kandeskår samt enkelte stjertpotteskår, mens der i ABS under brolægningen kun fandtes blyglaserede kandeskår.

Stratigrafiske iagttagelser: Slippen overlejres af affaldslaget AH, som ligger under syldstenene AAF, så der kan ikke være forbindelse mellem AX og AAF. Slippe AX ser ud til at fortsætte længere mod syd, idet der øst for kælder ABC ligger en række sten, som ud fra orienteringen passer med vestkanten af AX. Den østlige del af slippen er i så fald gravet væk af nedgravningen til Bredstrædeparkeringen. Dette betyder, at slippen bliver ca. 6,00 m lang og topkoten på stenene ligger mellem 3,86 – 3,11 m o DNN. Faldet skyldes terrænets naturlige fald.

Syldstensrække AAF

Stenrække af ukendt funktion, kan med sikkerhed følges over 2,6 m med en topkote på 3,90 og en bundkote på 3,60 m o DNN. AAF ligger i affaldslaget AF/AC uden synlig nedgravningsskant og uden lerpakning. AF/AC indeholder østersøskår, blyglaserede kandeskår, stentøj og enkelte stjertpotteskår.

Stratigrafiske iagttagelser: Stenene ligger under AB og ifølge tværprofilet (T11) er der ikke direkte forbindelse mellem de to syldstensrækker.

Ved udgravningen blev det formodet, at AAF fortsatte mod syd, men det var før vi blev klar over at der lå en dybereliggende kælder ABC. De sydligste af stenene, der på T10 er henregnet til AAF, ligger tilsyneladende i ler, mens det ikke er tilfældet med syldsten AAF. AAF ligger i AC/AF, som i vestprofilen (T21,T22) er gravet igennem af nedgravningen til kælder ABC, så der kan ikke være tale om den samme stenrække. Derfor må de formodede AAF syldsten på T10 henregnes til ABC.

Det ser dermed ud til at syldstenene AAF kun udgør en meget kort stenrække, som ikke har sammenhæng med kælder ABC. Der er i nordsiden af tværbalken ingen spor af en

nedgravningskant til AAF, men det kan skyldes, at der er den samme jord som graves op og lægges ned igen og derfor kan det være svært at se en nedgravningskant. Samtidig ser det i samme profil ud som om sten fra AAF er skubbet mod øst af nedgravningen til AB.

Syldstensrække AB

En knapt 4 m lang stenrække med topkoter mellem 4,27 og 4,15 m o DNN. I vestprofilen (T21, T22) sidder en sten ved $y = 207$ med topkoten 4,20 m o DNN som formodes at være sammenhørende med syldstenene. Alle stenene ligger i gult ler. AB er den øverstliggende syldstensrække og formodes at være set ved udgravningen i 1964, da flere af syldstenene var dækket af plast.

Stratigrafiske iagttagelser: Syldstenene AB hører sammen med lergulv AAS, som er et gulvlag over den opfyldte kælder ABC. Lerlaget omkring syldstenene fortsætter i tværprofilen (T11) ud til brolægning AA, så de må have fungeret samtidig. Der ligger mange syldsten under og syd for AB og de kan have indgået i mange forskellige bygninger igennem de 400 år der har stået bygninger på dette sted. Det er ikke muligt at udskille hvor mange bygninger det drejer sig om.

Trappen AAO

Der er bevaret 5 trappetrin af en trappe, der måler 1,55 x 0,8 – 1,00 m. Topkoterne på trinene ligger på hhv 3,75-3,72, 3,57-3,56, 3,39-3,42, 3,24-3,25 og 3,06-3,08 m o DNN, så trinene ligger med en regelmæssig afstand på 15 - 18 cm. Stenene ligger i sandlaget AAL, som også ligger under brolægning AA.

Det overliggende lerlag AAJ indeholder skår af flade fade, stjertpotter, stentøj

Stratigrafiske iagttagelser: Sandlaget AAL, som er underlag for brolægning AA, ligger umiddelbart under trappestenene, så brolægning AA og trappen AAO må være anlagt samtidigt. Trappen er overlejret af lerlaget AAJ, som også ligger henover sten i østmur til kælder ABC, hvoraf enkelte sten ligger ovenpå vestkanten af AAO, så trappe og østmur af kælder ABC må også være samtidige.

Trappe AAO ser ud til at støde op til en forlængelse mod syd af vestkanten af slippen AX, men der er ikke dokumenteret forbindelse mellem de to stenrækker.

Kælder ABC

Nord-, øst- og sydmuren af en kampestensbygget kælder, 3,5 x >2,2 m, med lergulv. Toppen af den nederste sten i hhv nord- og sydmuren ligger i 2,81 og 2,58 m o DNN, hvilket giver et fald på ca. 30 cm på ca. 3 m, hvilket er et udtryk for det naturlige terrænfald. Stenene er pakket med ler. Kælderen har lergulv af et op til 20 cm tykt lerlag ADV, som er pakket op omkring stenene i muren. Det nederste trin i trappe AAO ender ved lergulvet ADB og her er tilsyneladende en indgang i østmuren.

I affaldslaget ABD under lergulv ADV er fundet blødbrændte østersøskår, mens der i opfyldningslaget ABA er fundet stjertpotteskår. Nordvæggen af kælderen er gravet igennem flere affaldslag: ADP med fund af gråbrændte skår, AH med østersøskår, blyglaserede kandeskår, stentøj samt enkelte stjertpotteskår samt AF/AC med østersøskår, blyglaserede kandeskår, stentøj og flere stjertpotteskår.

Stratigrafiske iagttagelser: Nordvæggen af kælderen er gravet igennem affaldslagene AC/AF, AH og ADP og kældergulvet ligger ovenpå ABD. Samtidig er brolægningen AA, der ligger i samme sandlag AAL som trappen AAO lagt ovenpå samme affaldslag AF

Bygning AEF med lergulve og syldsten

Henover den opfyldte kælder ABC ligger en serie af gulve: AD, AE, AJ, AL, AM, AN, AO, AP, AR, AS, AT, AAC, AAD, AAN, AAP, AAR, AAS som formodentlig stammer fra en bygning. Flere af gulvlagene over den fyldte kælder ABC indeholder store mængder stabiliserende teglbrokker. I tilknytning til det nederste er anlagt et ildsted AV.

I vestprofilen mellem $y = 206 - 207$ kunne ca. 1 m længere mod vest end resten af profilen ses en lagserie af lergulve og smudslag, AAS, AL, AJ, ADN, ADO med topkote omkring 4,2 - 4,3 o DNN, som svarer til lerlagene længere mod syd. Der var et hul ind i profilen, som var dækket med plast og det formodes at de i 1964 har gravet igennem denne gulvserie, men desværre uden at notere nogle iagttagelser omkring det. Der er ikke registreret en sikker forbindelse mellem de to gulvlagserier udover lagene AAS og AAR, men de formodes at være fra samme bygning, hvilket giver et sammenhængende gulvlag på ca. 6 m i nord – sydlig retning.

I vestprofilen ses sydmuren af kælder ABC, som en ubrudt række sten ovenpå hinanden og lergulv AAS gik hen til syldsten AB, som har nogenlunde samme orientering som østmuren af ABC, så en del af vægforløbet i den nye bygning formodes at være placeret ovenpå kældermurene. Nordmuren i kælder ABC bliver overlejret af de senere lergulve og ildsted AV ligger direkte over muren, så syldstenene i nordvæggen kan ikke indgå i den nye bygning.

Nord for syldsten AB ved $y = 207$ fortsætter nogle lerlag i ca. 3 m's længde, som kan høre sammen med bygning AEF, hvilket giver en længde på ca. 9 m. Kampestensbrønd AAA er gravet igennem her og kan have fjernet alle spor.

Der er fund af stjertpotteskår i lergulvene og først i de øverste lerlag AE og AD er der fund af hornmalede fade.

Ildsted AV

Ildsted, 0,90 x > 1,60 cm., bestående af lagene AJ, AL, AAC og AAD samt den munkestenslagt bund AEC. Ildstedet er muligvis afgrænset fra den omliggende lergulv AM af et bræt. Den munkestenslagte bund AEC måler >0,40 x >1,30 cm, idet der i tværbalken var yderligere 1-2 rækker af munkesten.

I lagene er fundet skår af stjertpotter og flade fade

Kampestensbrønd AAA

Fremstod efter maskinafgravningen som en lys cirkel ca. 3 m i diam. mellem koterne 3,70 og 3,49 m o DNN. Ved gravningen af profilgrøften fremkom store sten og det blev klart, at der var tale om kampestensbrønd. De højest liggende kampesten ligger i koten 3,15 m o DNN, og danner en cirkel med en diameter mellem 1,7 og 1,9 m. Bunden af brønden ligger i 1,88 m o DNN dog uden der fremkommer vand. Nederst består brønden af en firkantet brøndkarm i træ, dog var der kun træ i de tre sider, idet den østligste del udelukkende består af sten. På grund af kampestenenes skrå hældning indad blev det ikke forsøgt at finde ud af, hvordan træstykkerne var samlet.

I fylden af brønden opsamledes skår af 2-3 jydepotter sammen med stjertpotter af både rødgods og lyst gods. På en grøn glaseret kakkal ses fødder af en mandsperson iført komulesko.

Kampestensbrønd ABR

Ca. 2 m i diam., mindst 3-4 lag kampesten bevaret. Synlig allerede i afgravningsniveau, men ikke erkendt som selvstændigt anlæg og derfor tegnet sammen med slippe AX. De højst

liggende kampesten ligger i niveau 3,95 m o DNN. Brønden indeholdt meget moderne opfyld og blev ikke gravet i bund, men kun til dybden 2,58 m o DNN.

Fund af kridtpibestilk, stjertpotter, fajancetallerkener, kakler, jernrør og diverse, ikke opsamlede, moderne jerngenstande.

Genstandsfund

De vigtigste fundkategorier og de væsentligste typer indenfor hver vil blive fremlagt (for detaljer henvises til fundlisten).

KERAMIK:

Østersøkeramik

(A, AC, AF, AH, ABB, ABD, ABD.1, ABV, ABX, ACA, ACB, ACH, ADP). De fleste af skårene er strimmelopbyggede, efterdrejede og blødbændte. Enkelte af skårene har en mere oldtidspræget karakter, f.eks. fra ABD, hvor et skår kan være fra et svaleredekar. Randskårene har indadbøjet rand, lodret rand eller udadbøjet næsten kuglepotteformet rand. Bundskårene er flade uden spor af bund-/mestermærker. Et enkelt skår, ABD.1, har tydelige spor efter afskæringen fra kavaletten, hvor den er blevet efterdrejet. Skårene er udelukkende ornamenterede med omløbende furer, mens den karakteristiske bølgelinie ikke er iagttaget. Det samme blev iagttaget på Farvergade 7-9 horisont IIA, som dateres til 1000-1175 (Aarbøger 1987). Østersøkeramikken er enerådende i affaldslaget ABD under kælder ABC, men findes også i affaldslagene under slippe AX og mellem brolægningerne AX og AA.

Gråbrændt, uglaseret

(A, AC, AF, AH, AS, AAA, AAF, ABA, ABB, ABD.1, ADP) dækker over hårdtbrændte kuglepotter og uglaserede kander, mens de blødbændte skår er henregnet til østersøkeramik.

Blyglaseret keramik

(A, AC, AF, AH, AAA, ABB, ABD.1, ABS, ABV, ABX, ACA, ACE, ACH, ACN, ADL). Dækker over kander og trebenede potter. Kanderne har brede båndformede hanke og er ornamenterede med jernoxydbemaling, frynseornamentik, hindbærknopper eller mere enkle knopper. De rødbrændte, glaserede potter kan være dekoreret med både furer og bølgelinier, som er den karakteristiske dekoration for østersøkeramik. Den blyglaserede keramik fra midten af 1200-årene til midten af 1300-årene er enerådende i affaldslagene under slippe AX.

Uglaseret rødgoods:

(A, AS) en lille del af det rødbrændte gods er uglaseret. Her skal nævnes et sideskår, hvor det øverste af randen er brækket af, er dekoreret med et "cirkelornament" bestående af en lille knop omgivet af 7 andre.

Stentøj og næsten stentøj

(A, AC, AF, AH, AAA, AAJ, ABB, ABV, ACH) udgør et forholdsvis lille indslag ca. 30 skår. Stentøjet er uglaseret, saltglaseret eller med rød til violet engobe. Formen er stob, lille krukke eller krus. Et stentøjskrus med indskrift fra Stettin er fremstillet i Raeren, dateret til 1580, er sammen med en forløber for et skæggemandskrus opsamlet ved udgravningens start. Stentøjet optræder første gang i affaldslaget AH over slippe AX. Stentøjet dukker op i sidste halvdel af 1300-årene.

Stjertpotter

(A, AA, AC, AD, AE, AF, AH, AJ, AL, AM, AO, AP, AR, AS, AT, AAA, AAC, AAF, AAH, AAJ, AAN, ABA, ABB, ABD.1, AEB) er dominerende i fundmaterialet. Det fleste skår er af rødbrændt indvendigt glaserede stjertpotter, men der er også et lille indslag af stjertpotter af lyst gods (A, AAA). De fleste af randskårene er lodretstillede, let fortykkede og med en lille vulst/skulder på overgangen til bugen. Stjertene har enten en fortykket, skiveformet ("krave") eller profileret afslutning. Pottebenene er rette med undtagelse af et enkelt krumt potteben af lyst gods. Skårene har drejeriller udvendigt eller kan være dekoreret med rullestempel under randen. Glasuren er klar, gul eller grøn. Der er et mindre indslag af stjertpotter under AA, men den dominerer i den opfyldte kælder ABC og i lerlagene derover. Stjertpotten dukker op i slutningen af 1400-årene.

Flade, indvendigt glaserede fade

(A, AD, AE, AJ, AL, AO, AAA, AAF, AAJ, AEB) både rødgoods og mere gulligt gods, med vandrette ører. Glasuren er klar, gul eller grøn. De flade fade optræder i lerlagene over den opfyldte kælder ABC. De flade fade dukker op i 1500-årene.

Hornmalede fade

(A, AA, AD, AE, AO, AAA, AEB) kan være dekoreret med forskellige dyrefigurer: fugle, hjorte, eller mere geometriske mønstre. De hornmalede fade fandtes ligeledes i lerlagene over den opfyldte kælder ABC. Hornmalede fade dukker op i midten af 1500-årene.

Jydepotter

udgør et dominerende indslag i fylden i brønden AAA, hvor der fandtes skår af 2-3 jydepotter med indvendigt glitning.

Desuden enkelte *fajanceskår, grønglaserede pibelskår og andre skår* som ikke skal gennemgås nærmere her.

Fliser

(A, AC, AH, AJ, AAF, AEB) er enten uglaserede eller med grøn glasur. En enkelt flisestump er dekoreret med knopper, AJ, og andre har dele af fejlbrændt materiale fastsmeltet.

Kakler

(A, AE, AJ, AL, AO, AS, AAA, AAF, AAH, ABA, ABR, AEB) er uglaseret rødgoods eller med grøn over mørkegrøn til sort glaserede. En uglaseret kakkal har mandsperson med kæde og scepter, AJ; en grønglaseret kakkal med mandsperson iført komulesko er opsamlet i brønd AAA, mens en kakkal med hertug Johan Friedrichs portræt er opsamlet i AS sammen med et topstykke fra en ovn.

Bygningssten

en rødbrændt flise med indhugget fordybning er tolket som et akselleje. Munkesten er kun indsamlet, hvis det var formsten eller de havde dyreafttryk. Tagtegl er indsamlet som eksempel på gult gods eller fordi de er glaserede. En del større teglbrokker med spor af fejlbrændning eller påsmeltet glasur og rester af andre byggesten er opsamlet, da de kan stamme fra en ovnbygning.

Kridtpiber

udgør et meget lille indslag, da den kun er fundet i brønd ABR og ovenfor udgravningsfeltet.

METAL.

Udgravningsfeltet blev jævnlige afsøgt med detektor, som især gav mindre genstande i form af søm/nagler eller forskellige bronzestumper, mens de større jerngenstande blev fundet ved gravearbejdet. Der er opsamlet flere små, enæggede jernknive, hvoraf en har bevaret benskæft, En tynd grøn kobberholdig skive, AC, er formodentlig en mønt, evt. en borgerkrigsmønt. En cirkulær blyplombe, AO, har på den ene side et malteserkors og en kæde evt. af perle omkransende et firdelt våbenskjold. Den modsatte plakette er der kun bevaret en meget lille del af, men det er muligvis et blomster- eller bladmotiv. Plombens hjemsted er ikke bestemt.

GLAS

Det meste glas er af krøselbearbejdet vinduesglas til blyindfattede ruder (AL, AO, AP, AR, AS, AT, AAA, AAC, ABR), mens andre vinduesglasskår har den oprindelige kant fra blæsningen. Enkelte stykker er fra forskellige drikkeglas, AAA, ABA,. Fra ABD er opsamlet en halv grønlig glasperle med pålagt hvid tråd.

BEN OG TAK.

2 afsavede stykker af kronhjørtetak, AAA, ABD.1, viser sammen med et endestykke af en sammensat kam, ACA, at der har foregået en kamproduktion i nærheden. Fra ABD kommer et tildannet firkantet benestykke, som kan passe med en terning. Fra vestprofilen, ACN, er udtaget en lille to-hovedet dyrefigur med 3 små bronzenitter til fastgørelse. Der er kun opsamlet et glaseret kandeskår sammen dyrefiguren, så dens datering er usikker.

Undersøgelsens resultat

De stratigrafiske iagttagelser kan sammenstilles til følgende:

Ovenpå den sandede undergrund aflejres, evt. af vinden, et næsten sterilt fundtomt sandlag ABF. Det kan ikke udelukkes at en del af laget er resultatet af affaldsdeponering, idet der i ABD er fundet østersøkeramik. På den østlige del af udgravningsfeltet graves en brønd eller en latrin AED gennem det fundtomme sandlag og ned i undergrunden. Opfyldningslagene indeholdt store mængder organisk materiale, deraf tolkningen som latrin. Desuden indeholder lagene østersøskår og glaserede kandeskår, hvilket daterer opfyldningen til anden halvdel af 1200-årene. Affaldsdeponeringen på området fortsætter gennem 1200-årene og ind i 1300-årene. I vestprofilen ses en tynd ler- og trækulsstribet ACL-ADJ, som ligger ovenpå det fundtomme lag ABF. Der er ikke andre spor af en bygning, så laget tolkes som et planeringslag inden den næste affaldsdeponering. I laget ACN over er fundet et enkelt blyglaseret skår.

Den ældste sikre konstruktion er slippen AX, som ud fra fundene i affaldslagene under og over må dateres til 1300-årene. Området bliver fortsat brugt til deponering af affald, hvorved AH og AC/AF dannes. Den første reelle bygning er kælder ABC, som anlægges fra toppen af AC/AF. Sammen med kælderen anlægges en ny slippe AA, hvorfra der går en trappe AAO ned til kælderen. Muligvis har den nye slippe AA kontakt med syddelen af den ældste slippe AX via trappen AAO. Kælderen må være fra omkring 1500 ud fra fundene i de affaldslag, som blev gennemskåret ved dens anlæggelse. Kælderen og trappen bliver opgivet igen omkring midten af 1500-årene og fyldt op med adskillige tykke lag af ler og teglbrokker, som indeholder fund af stjertpotter. Samtidig opgives nordmuren af kælderen, mens syd- og østmuren tilsyneladende indgår som syldsten i den nye bygning. Den nye bygning AEF har adskillige lergulve, som hurtigt skiftes ud og det nye gulv forstærkes med teglbrokker, da gulvet på grund af kælder opfyldningen fortsat synker. I de nederste lerlag indgår stadig kun stjertpotter, men i de øverste

lergulve er der hornmalede fade fra tiden efter 1550. Den nye bygning har været mindst 6 m lang og haft ildsted i den sydlige del. Østvæggen af bygningen er identisk med AB og slippen AA skifter formodentlig funktion til tagdryp eller fortov. Muligvis har bygningen været længere, idet der i vestprofilen ses et 3 m langt lerlag i nogenlunde samme kote, som resten af bygningen. Senere kommer 2 brønde AAA og ABR, som klart er yngre end de øvrige bygninger.

Mindre afsavede stykker af kronhjortetak og fund af en endeplade af en dobbeltkam viser, at der er foregået en kamproduktion i nærheden. En enkelt kalotformet slagge antyder desuden, at der er foregået en eller anden jernhåndtering i nærheden.

Der er opsamlet stykker af fejlbrændt bygningstegl, men ingen skår af fejlbrændte husholdningskar. Det tyder på, at det udsmitte affald stammer fra selve ovnen eller fra brænding af fliser og sten, men ikke fra en produktion af husholdningskar. De fejlbrændte stykker af ovnen tyder på, at den har stået tæt på.

Udgravningerne Farvergade 7-9 har vist at grundene først bliver bebygget i 1500-årene og det samme mønster ser ud til at gælde for Farvergade 5.

Sammenholdt med tidligere udgravninger på grunden Farvergade 5

I forbindelse med beretningskrivningen blev det muligt at sammenholde udgravningsplanerne fra de to udgravninger på grunden. Der er usikkerheder som måske kunne være afklaret i forbindelse med udgravningen, men dette blev ikke tilfældet, da vi manglede landmålerens indmålingstegning.

Resultatet af 1964-udgravningen (NÆM 1964:201):

I 1964 fandtes under den sydlige del af sidehuset en ældre kælder med vægge af kampesten og gulv af piksten. Denne kælder måler indvendigt 4 x 6 m. Under pikstengulvet fandtes i det nordvestlige hjørne et sammenhængende lag af grønne og gule fliser og under disse et gulv af munkesten til en oval pottemagerovn A (opmålingsafsnit 64/1). Ovnbunden fortsatte ind under kælders nordmur og der fjernedes så meget af nordmuren at den nordlige del af ovnbunden kunne frilægges. Nordmuren stod direkte ovenpå ovnbunden, som var intakt under denne. Den vestlige del af ovn A blev ikke undersøgt, da den lå inde under skellet til nr. 7, men ud fra ovnens facon formodes den at have været 3,6 m lang (N-S) og ca. 2,8 m bred (Ø-V). Toppen af ovnbunden ligger mellem 4,46 og 4,14 m o DNN (N-S) og 4,13 og 4,36 m o DNN (V-Ø). Nær kælders østmur fandtes under pikstengulvet en ældre brolægning af små og store kampesten med topkoter mellem 4,37 og 3,94 m o DNN (opmålingsafsnit 64/2).

Senere gravedes med gravemaskine en ca. 3 m bred og 1½-2 m dyb rende nord, øst og syd for kælderen. Nord for kælderen blev iagttaget lergulv i det meste af grøften. Under gulvet fandtes en del kakler, især rillekakler og store relieffer. Længst mod nord fandtes en SØ-NV-orienteret syldstensrække af små kampesten med højden 4,78 m o DNN. På indersiden af syldstensrækken sad fastmuret enkelte munkesten med højden 4,64 m o DNN. Syd for og i tilknytning til denne syldstensrække fandtes et sodsværtet munkestengulv, 0,78 x 0,85 m, med højden 4,48 m o DNN (opmålingsafsnit 64/5). Øst for syldstensrækken blev afdækket et mindre stykke af en brolægning, som mod øst var afgrænset af en række større kampesten, som lå højere end brolægningen. Denne har højden 4,97 og 4,61 m o DNN med fald mod syd (opmålingsafsnit 64/4).

Mod syd blev grøften udvidet til vestre baghus "1865-huset", dvs. den var ca. 6 m bred. Herved afdækkedes endnu en ovnbund B (opmålingsafsnit 64/3). Ovnbunden måler ca. 1,8

x > 1,30 og havde buede sider og var afsluttet med indadbuget ende mod nordøst. Gulvet bestod af munkestensbrokker med fald mod sydvest. Den sydlige del af ovnen var fjernet af ”1865-huset”. Foran ovnen lå et lergulv, 2,0 x 1,0 m, med teglbrokker i. Gulvet var mod syd og øst afgrænset af rester af en munkestensmur og mod nordøst af kampesten. Øst for ovnen og syd for gulvet fandtes et tilsvarende lergulv med teglbrokker og dette var mod sydøst afgrænset af kampesten.

Sammenligning af de to udgravningsresultater (se oversigtstegning bilag 3)

På oversigtstegningen fra 1964-udgravningen er østgavlen af det stadig stående hus, Farvergade 7, samt skellet mellem nr. 5 og nr. 7 indtegnet. På landmålerens oversigtstegning fra 2004 er samme østgavl plus skellet mellem 5 og 7 indtegnet. Bygningen på nr. 7 har samme dimensioner på begge tegninger, men skellet er på 1964-tegningen tegnet som en ret streg, mens det på 2004-tegningen er mere kantet. Det betyder, at der kan være en mindre unøjagtighed mellem de forskellige anlægs placering, men sammenholdt med det plastdækkede område er der så stor overensstemmelse at følgende kan udredes:

Ovn A ligger så langt mod vest, at der ikke fandtes direkte spor af den i 2004. Det samme gælder den kampestenkælder med pikstensgulv, som ovn A lå under. Kældermurene stod så højt, at alle spor er fjernet. Tæt op ad kældrens østmur fandtes under pikstensgulvet en brolægning af små og store kampesten mellem hinanden med topkoter mellem 4,24 og 3,94 m o DNN. Vestsiden af denne brolægning ligger ca. 1 m fra østmuren af kælderen. Sammenholdes de to oversigtstegninger svarer placeringen af denne brolægning til placeringen af syldstenene AB og brolægning AA, som begge ved starten af 2004-udgravningen var dækket af plastik. Syldstensrække AB har topkoter mellem 4,27 og 4,15 m o DNN, mens den vestlige del af brolægning AA har topkoterne 4,11-3,94 m o DNN, så der er ingen tvivl om, at det er den samme brolægning, selvom det ikke er muligt at genfinde nøjagtig samme sten.

Syldstensrække AB er samtidig med det første lergulv AAS over den opfyldte kælder ABC. I kældrens opfyldningslag og de nederste lergulve i bygningen over er fundet stjertpotter. De hornmalede fade dukker først op i de øverste bevarede lerlag AD, AE, AO. I vestprofilen (T21, T22) mellem y = 205,92 og 206,80 blev frilagt et hak, hvis sider var dækket af 1964-plast og derfor må være gravet dengang. Der er dog intet i beretningen om, at de gravede dette felt. På den vestligste væg kunne følges en serie af gulvlag, som nederst svarer til AAD/AAS, AAR, AL og AJ og derover ADN og ADO. Gulvlagene støder mod nord op til en syldsten, lagt i ler, som tolkes som en del af syldstensrække AB. Toppen af gulvlagene ligger mellem 4,32 og 4,22 m o DNN med fald mod syd. Toppen af den vestlige del af ovenbund A ligger tilsvarende mellem 4,43 og 4,14 m o DNN. Hvis det forudsættes, at munkestenene er ca. 7 cm tykke svarer det til, at ovn A har ligget ovenpå denne serie af gulvlag, dog 60-70 cm længere mod vest, men stadig indenfor den bygning, som har AB er den østlige syldstensrække til. Ovn A blev dateret til ca. 1600, hvilket stemmer fint overens med, at der i gulvlagene AD, AE og AO er fundet hornmalede fade.

I vestprofilen ses mellem y = 207,40 og 210,20 et kraftigt lerlag ADD, ADE, ADF med topkote fra 4,20-4,50 m o DNN. I den 3 m bredde grøft nord for kælderen med pikstensgulvet blev i 1964 iagttaget et dækkende lerlag, hvorunder der fandtes rillekakler og evangelistkakler. Helt mod nord fandtes en SØ-NV-orienterede syldstensrække af små kampesten med højden 4,78 m o DNN (opmålingsafsnit 64/3). Sammenholdes oversigtstegningerne svarer den nordlige afgrænsning af lerlagene ADD-ADF nogenlunde til placeringen af denne syldstensrækken. I tilknytning til syldstensrækken fandtes et sodsværtet munkestensgulv, 0,78 x 0,85 m, med højden 4,48 m o DNN. Der må være en sammenhæng

mellem de forskellige gulvlag og syldstensrækken, men den kan ikke påvises med sikkerhed, da syldstensrækken fra 1964 kun er dokumenteret vest for vestprofilen fra 2004.

Ved $y = 202,85$ i vestprofilen (T21, T22) er lerlagene AD, AE, AM og AO skåret lodret gennem med et fald fra ca. 3,80 til 3,60 m o DNN og mellem $y = 201,30 - 201,40$ er endnu et snit fra 3,60 til 3,40 m o DNN. Sydmuren af kælderen med pikstengulv har stået nogenlunde her, så de lodrette snit gennem lerlagene kan skyldes gravningen af den 6 m brede rende syd for kældersens sydmur. Af oversigtstegningerne fremgår det, at området med ovn B ligger lige syd for punktet 100/200, hvor det ved udgravningens start blev konstateret at der var gravet af til dybere niveau. Det er derfor ikke muligt at skabe en sammenhæng mellem ovn B og resten af udgravningerne.

Konklusionen på de to udgravninger må blive, at ovn A har ligget indenfor bygningen, afgrænset mod øst af syldstensrække AB og med AA som fortov eller tagdryp foran. Ovn B er det ikke længere muligt at indpasse i de øvrige bygninger eller udrede hvilken bygning den hører til.

Næstved, den 24. juni 2004

Kirsten Christensen

ANLÆGSLISTE

Nr.	Beskrivelse	T-nr.
A	Udgravningsfeltet. De indsamlede fund stammer hovedsaglig fra maskinafrømningen	
AA	Brolægning, tagdryp/slippe. Den øverst liggende brolægning bestående af nævestore marksten med enkelte større sten i mellem samt teglbrokker. Stenene ligger i sandlag AAL og er via lerlag AAS forbundet med syldstenene AB. Fund: stjertpote, hornmalet fad, bronze	T2, T11
AB	Syldsten til bygning AEF. Store marksten liggende i gult ler AAS Fund: 1 rhombeformet granitsten	T2, T11
AC	Affaldslag. Heterogent brungråt sandet ler med trækulsnister, sten, små gule lerklatter, dyrekno­gler (ikke indsamlet). Affaldslag vest for syldstenrækkerne AB og AAF, svarer til og er sammen­hængende med AF under syldstenene AB og AAF. Fund: østersøkeramik, blyglaseret kande, grågods, stentøj, stjertpotter, fliser, mønt	T11
AD	Gulvlag i AEF med indhold af ovna­ffald. Heterogent orange/gult ler med stort indhold af brændt ler, stumper af brændt lerklining, trækul og tegl. De maskinafgravede lag umiddelbart over AD havde stort indhold af keramik og enkelte stærkt var­mepåvirkede teglbrokker med glasrester. Laget er ca. 10 cm tykt. AD har muligvis været afgrænset mod syd af sten fjernet ved maskinafrømning. En enkelt større sten ses stadig i vestprofil at afgrænse laget mod syd. Det er dog også muligt at lagets sydlige del er bortgravet ved tidligere gravning. Fund: stjertpotter, flade fade,	T3, T21
AE	Smudslag på underliggende lergulv AM. Homogent gråbrunt humøst lag med stumper af trækul, mørtel, aske, tegl og dyrekno­gler (ikke indsamlet), ca. 3-5 cm tykt. Mod nord er AE og AM tilsyneladende skåret af nedgravning AV. Fund: stjertpotter, hornmalet fad, kakk­el	T21
AF	Affaldslag. Stærkt heterogent mørk brungråt let sandet trækulsholdigt humus med trækulsnister, teglnister, hvide mørtelklatter, dyrekno­gler samt søm /nagler (ikke indsamlet). Laget er på steder delt af tynd hvidgul heterogen ler­strib­e. Øverste lag under brolægning AA. Øst for syldstenene AB findes nogenlunde det samme lag AC, dog uden lagdeling. Fund: østersøkeramik, kandeskår, næsten stentøj, stentøj, stjertpote, bronze, jernkniv	T9, T11, T21
AH	Affaldslag. Heterogent gråbrunt let sandet humus med trækulsnister og teglnister, dyrekno­gler og søm/nagler (ikke indsamlet). Fund: østersøkeramik, kandeskår, grågods, stentøj, stjertpote, fliser, bronze, jernkniv,	T9, T11, T21
AJ	Fyld i nedgravning, uvis funktion. Nogenlunde homogent lyst gråbrunt humøst sand med indhold af trækulsstumper, pletter af mørtel, aske og enkelte teglstumper, dyrekno­gler (ikke indsamlet). Fund: figurkakk­el, vingetagtegl, flise,	T21
AL	Fyld i ildsted AV. Homogent gråbrunt ganske let humøst sand med trækulsstumper og hvide mørtel­nister. Enkelte rødbrune udfældninger (jern). I bunden af AL ses aske- og trækulslag AAC Fund: stjertpoteben, flade fade, figurkakk­el, vinduesglas, 1 stk. lerklining	T21
AM	Gulvlag i AEF med udlagt stabiliseringslag i bunden i form af knust tagtegl. Tilsyneladende samme afgrænsning mod syd som det overliggende AD. Skåret mod nord af nedgravning AV. Fund: stjertpotter	T3, T4, T6, T21
AN	Smudslag i AEF. Mørkt gråsort smudslag med stort indhold af stykker af trækul og aske. Fund: bronzeafklip	T21
AO	Smudslag på lergulv AP. Homogent gråbrunt let humøst sand med indhold af trækulsstumper, pletter af brændt og ubrændt ler, enkelte dyrekno­gler (ikke indsamlet). Muligvis i funktion samtidig med ildsted AAC/AAD Fund: blyplombe, stjertpote, hornmalet fad, vinduesglas, fajanceskår	T6, T7, T21
AP	Gulvlag i AEF, reparation eller planering af ældre gulvflade. Gul/grønt ler med enkelte tegl og mørtelnister. Laget bliver tyndere mod nord og øst i fladen. Afgrænset mod nord af træspor AAE og ildsted AV. Fund: stjertpote, vinduesglas	T6, T21
AR	Smudslag. Mørk gråsort smudslag med indhold af trækul. Fund: stjertpote, kakk­el, vinduesglas	T21
AS	Planering for gulvlag AP i AEF. Heterogent lag af gulligbrunt leret sand med stort indhold af rødbrunt brændt ler og teglstykker (munkesten og tagtegl). Fund: stjertpote, kandehank, jernslagge, kakk­el, vinduesglas	T6, T7, T21

AT	Gulvlag i AEF. Gulligt heterogent hårdt gruset lag med lommer af hårdt stampet ler. Fund: stjertpotte, vinduesglas, bronzetråd	T21
AV	Ildsted i AEF. Indeholder lagene AJ, AL, AAC, AAD. Det er ikke helt klart hvorvidt AV skærer lergulv AM eller om AM er kommet til efter eller samtidig med anvendelsen af ildsted i AV. Mellem AM og lagene i AV ses nemlig et muligt træspor AAE og det kan ikke udelukkes, at ildsted AAC og AAD i bunden af AV har været afgrænset af et bræt. I så fald er ildstedet AAC/AAD samtidig med smudslag AO på gulv AP. Efterfølgende er gulvlag AM kommet til samtidig med lagene AJ og AL over ildstedet.	T4, T6, T7, T21
AX	Brolagt stræde/slippe. Ca. 170 cm bred. Kantet af større sten med større og mindre sten i mellem, mest natursten, men også tegl og flint. Mulig celleinddeling mod nord. Stenene ligger i AAB.	T5, T19
AAA	Kampestensbrønd. I fladen en cirkulær nedgravning, ca. 3,0 m i diam, med lys gulbrunt til hvidgult sand med lidt trækul, sten og teglbrokker. I snittet 3 – 4 lag kampesten bevaret. I bunden ses en bjælke på de 3 sider af en firkantet brøndkarm. Mod NØ er ingen træ men kun sten, mod SØ er bjælken understøttet af en sten. Samlingen mellem de tre bjælker blev ikke frilagt. Fyld i brønden: gråbrunt sandet humus med mange trærødder. Ingen vand i bunden af brønden. Fund: jydepotte, stjertpotter, hornmalede fade, kakler	T5, T15, T16
AAB	Affaldslag over AX. Heterogent brungråt let sandet humus med trækulsnister.	T9
AAC	Askelag i ildsted AV. Heterogent lyst gråt askelag med stort indhold af trækulstumper. Enkelte steder ses det underliggende AAD kigge frem. Fund: stjertpotte, glittesten, glas,	T7
AAD	Brændt bund i ildsted AV. Lyst rødbrunt sandet ler.	T7
AAE	Formuldet træ. Muligvis brædder, der har afgrænset ildsted AV mod syd. Homogent mørk brunt omdannet organisk materiale (træ?).	T7
AAF	Syldsten af marksten i forskellige størrelser, ligger i AF og AC uden tydelig nedgravningskant og lerpakning. AAF ligger under syldstenrække AB, uden forbindelse. Fund: stjertpotter, fliser, kakler	T8, T10
AAH	Nedgravning af uvis funktion i AC. Gulbrunt heterogent groft sand/grus med trækulsnister. Nedgravningen er fuld af rødder i modsætning til resten af AC. Fund: stjertpotter, kakler	Ikke tegnet
AAJ	Planering/nedbrydning. Heterogent gråbrunt humøst sand med gule lerklumper, teglbrokker, trækul og mørtelpletter. Yngre end sandlag AAL, hvori brolægning AA ligger. Fund: stjertpotter, stentøj, hornmalede fade	T9
AAL	Underlag for brolægning AA. Homogent grågult sand.	T9
AAM	Underlag for brolægning AX. Homogent gråbrunt let sandet humus med nister af trækul, tegl og mørtel.	T9, T11
AAN	Smudslag/askelag i AEF. Gråsort tyndt smudslag med indhold af trækul og aske med en del knogler. I den sydlige ende af fladen er laget betydeligt tykkere end i resten (ca. 5,0 cm - 0,5 cm) Fund: stjertpotter, bronzeblik	T21
AAO	Trappe, 5 stentrin bevaret. Lag AAJ ligger henover trappen og en del af syldsten ABC. Enkelte af syldsten ABC ligger på sten i trappe AAO og syldsten ABC og trappe AAO må formodes af have været i funktion samtidig. Desuden ses sandlag AAL at ligge umiddelbart under både trappestenene AAO og brolægning AA, så brolægning AA og trappe AAO må være samtidige. Mod syd ses trappen at stoppe i samme niveau som ældre slippe AX og det er tænkeligt at AX 's sydlige del har været i brug samtidig med trappe AAO.	T10
AAP	Gulvlag i AEF. Gult ler.	T21
AAR	Smudslag over lergulv AAS. Heterogent sandet ler med trækulsnister, rødbrændte lernister, teglnister og småsten. Det øverste lag i tværprofil efter maskinafgravning. I vestprofilen dækket af plastik fra 1964-udgravningen.	T11/T21
AAS	Gulvlag. Gult ler med lidt trækulsnister. Opfylder 2 nedgravninger/pælehuller i AAV. Gulvlaget hænger sammen med leret omkring syldstenene AB, men dette er mere rent.	T11/T21
AAT	Nedgravning i AC under lergulv AAS. Stærkt heterogent gult ler med tegl, trækulsnister, småsten, enkelte klatter af gult ler.	T11
AAV	Trækulsstribe = udrømning fra ildsted AV ? Trækulstumper med gråbrunt sandet ler i mellem. Trækulsstribe under lergulv AAS, som 2 steder gennembrøder trækulsstriben.	T11
AAX	Nedgravning i AC/AF til syldstensrækken AB. Heterogent grå gul brunt sandet ler med teglbrokker, trækulsnister og gult ler.	T11
ABA	Opfyldningslag i kælder ABC, brokkelag indeholder mange munkesten og tagtegl. Fund: kakler, stjertpotter, gråbrændt kande, glas.	T21

ABB	Fællesbetegnelse for de maskinopgravede lag over sandlag ABF i den nordlige del af profilgrøft. Gråbrunt trækulsholdigt sandet ler med teglnister. Lagene svarer til AC AF AH længere mod syd Fund: østersøskår, kandeskår, stob, gråbrændt, stjertpotter, bronzeblik, nagle, jernblik.	Ikke tegnet
ABC	Kælder med lergulv. Syldsten af store kampesten liggende i gult ler. Nord- og østmur af kælderen set i dybere niveau. Trappen AAO ender ved en "indgang" i østmuren. Kælderen har lergulv af lysegult trækulsholdigt ler ADV.	T13, T14, T20
ABD	Affaldslag. Lys brungråt sandet humus med småsten, dyreknogler. Der er tilsyneladende ingen teglstumper i laget. Laget er soldet Fund: østersøskår, glasperle, dyreknogler	T17, T21
ABE	Undergrundssand. I vestprofilen består undergrunden af homogent orangegult sand. I den nordlige del af fladen er den opblandet med småsten og større stykker flint, så den fremstår mere gruset.	T16, T17
ABF	Sandlag, muligvis vindtransporteret/flyvesand?. Homogent brunligt sandlag. I nederste del af dette optræder der enkelte stykker af trækul.	T16, T17
ABH	ABH er nedgravet i ABF og ABJ, muligvis øverste del af nedgravningen til brønd AAA. Heterogent brunligt jordlag. Laget indeholder småsten og rester af trækul. I laget er der lommer af gult kompakt ler. ABH's afgrænsning til ABF består af en lille 28 cm lang stribe af knust flint, der går over i en ca. 25 cm lang 2 cm bred trækulsstribe.	T16
ABJ	Fyld i nedgravningen til brønden AAA. Stenen i ABJ tilhører AAA. Heterogent brunligt jord med småsten og rester af trækul. I laget er der små nister af tegl.	T16, T17
ABL	Trækulslag. Tyk sort trækulslag lige over undergrund ABE. I laget en enkelt håndstor natursten.	T16
ABM	Undergrundslag, del af ABE?. Mellembunt groft sand.	T17
ABN	Undergrundslag, del af ABE. Lys gulbrunt groft sand.	T17
ABO	Fyld i nedgravning ABP. Mørk gråsort trækulsstribe medsmåsten, groft gulbrunt sand.	T17
ABP	Nedgravning i undergrund ABE. Heterogent gult og gråbrunt groft sand.	T17
ABR	Kampestensbrønd. Store kampesten med mindre sten imellem. I brønden fyld af gråt løs groft sand med gule og røde mursten, glas, tallerkener. Fund: kridtpibe, glas, stjertpotte, kakkell.	T19
ABS	Affaldslag. Mørk gråbrunt humusholdigt sand med trækulsnister, teglnister, dyreknogler (ikke indsamlet), småsten. Fund: glaserede kandeskår	T19
ABT	Planeringslag?. Gul stribe med klatter af brungråt sandet humus.	T19
ABV	Affaldslag. Mørk brungråt humusholdigt sand med trækulsnister, enkelte kalkklatter, dyreknogler (ikke indsamlet), teglnister. Fund: gråbrændte skår, glaserede kandeskår, østersøkeramik, nagle	T19
ABX	Trækulsstribe, affaldslag. Sort trækulsstribe med mørk gråbrunt humusholdigt sand iblandet kalkpletter og større kalkklumper. Fund: østersøskår, gråbrændt, jern.	T19
ACA	Affaldslag i AED, Brunrødt gødningsholdigt sand med mange dyre- og fiskeknogler. Prøve udtaget. Fund: blyglaserede kandeskår, østersøskår, nagle, dyreknogler, stykke af kam	T19
ACB	Affaldslag i AED. Mørk brungråt groft sand med trækulsnister, dyreknogler. Fund: østersøkeramik, gråbrændt	T19
ACC	Trækulsstribe i AED. Sort trækulsholdigt brungråt sand med fiskeknogler.	T19
ACD	Neddumplet undergrundsmateriale i AED. Gulbrunt groft sand med striber af rent gult sand, trækulsnister i toppen.	T19
ACE	Affaldslag. Lys brungråt let humusholdigt sand med trækulsnister, enkelte sten, enkelte dyreknogler (ikke indsamlet). I den nederste del af vestprofilen (t16, T17) indeholdt ABF trækulsnister og ACE svarer til denne del af ABF. Fund: blyglaserede kandeskår	T19
ACF	Gult lerlag i nedgravningen ACH til brønd ABR. Gult let sandet ler med trækul og enkelte småsten.	T19
ACH	Fyld mod syd mellem nedgravningskant og kampestensbrønden ABR. Heterogent gul gråbrunt humusholdigt sand med klatter af gult undergrundssand, brokker af tagtegl, sten, dyreknogler, kalk, trækul. Fundene må stamme fra gennemgravningen af lagene ACA – ACD syd for, som indeholder disse skår., idet fylden og fundene inde i brønden ikke tyder på en middelalderdatering. Fund: glaserede kandeskår, gråbrændte sideskår, næsten stentøjsskår.	T18, T19
ACJ	Fyld i nedgravningen til brønd ABR. Gråbrunt sandet humus med trækulsstykker, tegl, kalkpletter, gule lerklatter, småsten.	T19
ACL	Gulvlag/planeringslag. Gul sandet lerstribe med tynd trækulsstribe i, under og over, trækulsstriben fortsætter længere mod nord end det gule sand/ler.	T22

ACM	Fyldlag. Grågulbrunt groft sand med trækulsnister, småsten, dyreknogler (ikke indsamlet).	T22
ACN	Fyldlag. Lys brungråt groft sand med trækulsnister og enkelte sammenhængende trækulsstriber, dyreknogler (ikke indsamlet). Fund: glaseret (kande) skår, ben beslag	T22
ACO	Planeringslag. Gul lerstribe med enkelte trækulsnister, rødbrændte lernister.	T22
ACP	Fyldlag. Brungråt groft sand med gule lerklatter, trækulsnister.	T22
ACR	Gulvlag/planeringslag. Gul til grøngult ler med enkelte småsten, teglnister.	T22
ACS	Fyldlag. Brungult groft sand/grus med teglbrokker, trækulsnister.	T22
ACT	Planeringslag. Gult ler.	T22
ACV	Fyldlag. Brungråt groft sand/grus med teglbrokker, byggeaffald.	T22
ACX	Fyld i nedgravning. Heterogent brun-gul-gråt groft sand med småsten, tegl i toppen, trækulsstribe, dyreknogler, laget er mere ensartet i bunden.	T22
ADA	Fyld i nedgravning. Lys grågult groft sand med tegl, trækulsnister, småsten.	T22
ADB	Fyld i nedgravning. Gult – hvidgult ler med teglstumper, trækulsnister.	T22
ADC	Fyld i nedgravning. Rødgult ler med trækulsnister.	T22
ADD	Gulvlag. Gult til rødgult ler med enkelte teglnister.	T22
ADE	Smudslag. Mørk brungrå trækulsholdigt humusholdigt ler, trækulsnister, teglbrokker og –nister.	T22
ADF	Gulvlag, planeringslag/smudslag. Lys gulgråt leret sand med trækulsnister, teglbrokker.	T22
ADH	Fyld i nedgravning. Brungråt groft sand med kalkpletter, trækulsnister, småsten.	T22
ADJ	Trækulsstribe i nedgravning. Trækul mod nord, ellers gråbrunt groft sand.	T22
ADL	Fyld i nedgravning. Gråbrunt humusholdigt sand med teglnister, småsten og gul lerklatter. Fund: blyglaserede sideskår	T22
ADM	Fyldlag. Brungrå groft sand med trækulsnister.	T22
ADN	Gulvlag i AEF med smudslag. Gult ler med tynd grå lerstribe (smudslag).	T22
ADO	Lergulv i AEF. Gult ler.	T22
ADP	Affaldslag. Gråbrunt humusholdigt sand med trækulsnister, teglnister, enkelt lerstribe, dyreknogler (ikke indsamlet) Fund: gråbrændt sideskår, nagle	T21, T22
ADR	Fyld i kælder, planeringslag, øverste lag under ABA. Gult ler med teglbrokker, bliver tykkere og indeholder større brokker mod syd, heterogent lag.	T21
ADS	Fyldlag. Grå gulbrunt ler med trækulsnister, små kalkpletter. Laget er mere ensartet end de øvrige opfyldningslag i kælder ABC.	T21
ADT	Opfyldningslag i kælder ABC. Gult ler iblandet brokker af munkesten og tagtegl.	T21
ADV	Gulvlag i kælder ABC. Gult ler med kalkpletter, striber af trækul (ikke sammenhængende), enkelte teglbrokker, der kan være trampet ned fra det overliggende lag. Fund: søm, nagle	T21
ADX	Fyldlag i kælder ABC. Heterogent gul brungråt ler med teglbrokker og trækulsnister,	T21
AEA	Fyldlag omkring norddel af ABC. Heterogent brungråt humusholdigt ler med teglnister, trækulsnister	T21
AEB	Lerlag omkring sydlige sydsten til kælder ABC. Gult ler. Fund: slagge, fliser, kakler, stjertpotter, hornbemalet fad, flade fade, tagsten	T 20
AEC	Ovnbund af munkestenbrokker, bund af ildsted AV. Munkesten lagt i lerlag AAD, fortsætter ind i tværbalken i 1-2 rækker.	T12
AED	Nedgravning, brønd eller latrin. Fyld op af ACD, ACC, ACB, ACA. Skåret af ACH	T19
AEF	Bygning med lergulve AD, AM, AP, AS, AT, ADN, ADO, ildsted AV og sydstensrække AB.	

FUNDLISTE

- A 10 skår af blødbrændt Østersøkeramik: 1 randskår med indadbøjet rand, 1 randskår med udadbøjet rand, 8 sideskår heraf 1 ornamenteret med furer
3 gråbrændte sideskår
1 næsten randskår af uglaseret rødgoods ornamenteret med 8 cirkelornamenter: 1 knop med 7 udenom
6 skår af udvendigt blyglaseret kande: 2 randskår, 2 hanke, 2 sideskår med jernoxydbemaling,
2 udvendigt blyglaserede sideskår
1 sideskår af stentøj
4 skår af gulglaseret stentøjskrus med Bardmann??
1 skår af stentøjskrus med ”reiher” her....Stattin in Pommern. G E”
563 skår af indvendigt glaserede stjertpotter af rødgoods : 17 stjerner med krave, 1 stjerne med indsnævring, 132 randskår med let fortykket /ombukket rand, 28 potteben, 384 sideskår, 1 sideskår med rullestempel yderst
27 skår af ind- og udvendigt glaserede stjertpotter af hvidt gods : 5 randskår, 4 ben, 17 sideskår
1 pølseformet hank
46 skår af flade hornmalede fade: 34 sideskår, heraf 1 med fugl og 1 med hjort, 11 randskår,
1 vandret øre
32 skår af flade, indvendigt glaserede fade, rødgoods: 10 randskår, 19 bug- og bundskår og 3 hanke/ører,
25 bug- og bundskår af flade indvendigt glaserede fade, gult gods
2 skår af fiskepande eller stjertpande
2 randskår af små skåle
1 grøn ind- og udvendigt glaseret sideskår med punktcirkler på ydersiden
1 grøn glaseret piblerskål med 2 knopper
10 fragment af grøn glaseret flise, heraf 1 uden glasur og 3 med fejlbrændt materiale
22 fragmenter af grøn glaseret figurkakkel
23 stykker af fejlbrændte bygningssten, både munkesten og mulige sten af ovnbbygning
1 munkestensfragment med poteaftryk
1 ”akselleje” af rødbrændt gods
1 afskåren rødbrændt lerstykke fra keramikproduktionen
1 slibe- / hvæssesten
1 cirkelformet vægtlod, detektorfund ved vestprofil
- AA 8 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 1 potteben, 2 randskår med fortykket rand og skulder,
5 sideskår
1 skår af hornmalet fad
3 stk bronze
- AB 1 rhombeformet fin granitsten med glatslibning på 2 sider og delvis på den 3.
- AC 28 skår af grå blødbrændt østersøkeramik: 1 randskål med indadbøjet rand med læbe udvendigt,
27 sideskål, heraf 4 med fure
32 skår af grå hårdbrændt gods: 9 randskål, heraf 5 med udadbøjet kuglepoteagtig rand, 1 med lodretstillet lige afskåren rand, 2 med lodretstillet rand og lågfals, 1 med udvendigt fortykket rand,
22 sideskål, 1 bundskål med flad bund,
28 skår af udvendigt blyglaseret kande: 3 randskål, 1 båndformet hank, 23 sideskål, heraf med jernoxydbemaling, 1 med vandrette furer a la østersøkeramik, 1 uden glasur, 1 bundskål,
2 potteben med blyglasurpletter
1 skål af blyglaseret mia-potte, 1 gråbrændt sideskål med gulgrøn udvendig glasurplet
1 bundskål af uglaseret rødgoods, ikke kande, 1 rødbrændt sideskål ikke gennembrændt
10 sideskål af næsten stentøj
1 skål af saltglaseret stentøj
10 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 1 randskål med svagt udadbøjet rand, 1 randskål med ombukket rand og skulder, 1 potteben, 7 sideskål
1 udvendigt glittet sideskål – jydepotte??
1 uglaseret flisefragment
1 mulig mønt
10 søm/nagler, 3 ubest. jern bronzekugle

- 1 stk hvidbrændt flint
- AD 1 randskår med rest af hældetud, indvendigt glaseret kande?
12 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 2 potteben, 2 randskår med fortykket rand og skulder, 8 sideskår
2 randskår af flade fade, det ene med hornmaling
1 bundskår af indvendigt glaseret fladt fad
1 stk. ubst. jern
- AE 1 sideskår af udvendigt glaseret rødgoods
11 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 2 potteben, 1 stjert med indsnævring, 2 randskår, 6 sideskår
1 sideskår af hornmalet fad med figur
1 bundskår af indvendigt glaseret flad fad
1 fragment af grønglaseret kakkel
- AF 28 skår af grå blødbrændt Østersøkeramik: 2 sammenhørende randskår med udadbøjet skrå rand med læbe, 1 med let fortykket læbe og skrå afskåren rand, 1 med lige afskåren rand og med vandrette brede furer, 23 sideskår, heraf 4 med furer, 1 bundskår,
1 gråbrændt uglaseret potteben
15 skår af udvendigt blyglaserede kande, 14 sideskår heraf 1 med jernoxydbemaling og 1 med stor hindbærknop, 1 pølseformet hank,
1 bred båndformet kandehank med fingerindtryk ”flæse” i begge sider
4 gråbrændte sideskår af næsten stentøj,
4 sideskår af saltglaseret stentøj, heraf 1 stob?
2 stentøjsskår med rød/violet engobe
5 skår af indvendigt glaserede stjertpotter, 1 randskår med let udsvajet rand og skulder, 1 potteben, 3 sideskår
1 randskår af hornmalet krukke
2 grønglaserede pibelterskår
1 fajanceskår
3 fragmenter af indvendigt glaseret tagtegl munk/nonne
1 jernnagle, 8 søm, 1 ubest., 1 stk. bronzeblik, 1 stk. ubest. bronze, 1 enægget jernkniv
1 hjortefortand, 2 afsavede stejler
- AH 8 skår af østersøkeramik: 2 randskår med let udtrukken mundingsrand, læbe, heraf 1 med vandrette furer, 6 sideskår,
1 gråt blødbrændt sideskår
23 skår af udvendigt blyglaseret kande: 2 randskår, 1 bundskår og 20 sideskår: heraf 2 -3 med udvendige furer a la østersøkeramik,
1 potteben med ombuk, fod, med blyglasurpletter, 1 blyglaseret potteben, 1 ben med blyglasurpletter
1 gråbrændt båndformet kandehank
1 randskår af kuglepote med stærkt udsvajet rand
5 næsten stenstøjsskår, heraf 1 med blyglasur
4 stentøjsskår, heraf 3 saltglaserede af stob,
2 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 1 randskår, 1 sideskår
1 fragment af glaseret flise
1 stk. bronzeblik, 6 søm/nagler, 3 ubst. jern, 2 stk. smeltet bronze, 1 enægget jernkniv,
1 ubst. jern med snoet greb
1 afsavet dyreribben
1 stk. hvidbrændt flint
- AJ 21 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 5 randskår med fortykket rand og skulder, 16 sideskår og
2 randskår af kar med lågfals
1 bundskår af flad krukke/fad
1 fragment af uglaseret figurkakkel med mandsperson med scepter og kæde
1 fragment af grønglaseret flise med knopper
2 stk. af gul vingetagtegl
1 afsavet ribben af dyr
3 søm/nagler

- AL 48 skår af indvendigt glaseret stjertpote: 19 randskår med tydelig skulder og fortykket mundingsrand
1 stjert med indsnævring, 2 potteben, heraf 1 med indvendig klar/rødgul glasur, 26 sideskår
2 sammenhørende skår af fladt indvendigt glaseret fad
1 stk af grønglaseret figurkakkell med mandshoved set fra siden og med indskrift: "zog ꝛ hans ꝛ Frideri"
2 stk. vinduesglas, heraf 1 bearbejdet med krøsel
1 stk. lerklining
4 søm/nagler
- AM 19 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 7 randskår med fortykket mundingsrand og skulder, 2 potteben
10 sideskår
- AN 4 stk bronzeafklip, 1 ubest bronze
- AO 20 sideskår af ind- og udvendigt glaseret rødgoods med omløbende furer på hals – bug
62 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 13 randskår med fortykket mundingsrand og skulder, 4 potteben
45 sideskår
7 bug- og bundskår af fladt indvendigt glaseret fad
1 randskår og 2 sideskår af fladt hornbemalet fad, det ene med dyrefigur
1 blå og hvid glaseret fajanceskår
1 fragment af grønglaseret kakkell med fejlbrændt glasur
1 stk tykt vinduesglas
1 blyplombe
3 søm/nagler
- AP 8 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 1 randskår med fortykket mundingsrand og skulder, 4 potteben
5 sideskår
2 stk. vinduesglas
- AR 1 sideskår af indvendigt glaseret stjertpote
2 stk. vinduesglas, heraf 1 bearbejdet med krøsel
- AS 1 uglaseret kande
3 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 1 potteben og 2 sideskår
1 topstykke af grønglaseret kakkell
1 stk. vinduesglas bearbejdet med krøsel
1 jernslagge
- AT 8 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 1 randskår med skrå indtryk/stempel, afrundet rand,
1 stjertpotteben, 6 sideskår
1 stk. vinduesglas bearbejdet med krøsel
- AAA 1 sideskår af blyglaseret kande med jernoxydbemaling og simpel knop med kors og prik i hvert felt
1 gråbrændt sideskår
1 sideskår af gråt uglaseret stentøj
1 rødbrændt sideskår med blyglasurpletter ind- og udvendigt
1 gråbrændt randskår med blyglasurpletter udvendigt
4 skår af saltglaseret stentøj: 1 randskår, 2 sideskår, 1 bundskår
1 bundskår af lille saltglaseret stentøjsskrukke
149 skår af udvendigt glaserede stjertpotter af rødgoods: 11 stjertes med krave, 34 randskår med ombukket
rand, de 5 desuden med skulder, 28 stjertpotteben, 76 sideskår
22 skår af ind- og udvendigt glaseret stjertpotter af hvidt gods: 4 randskår med let fortykket rand, klar
/gul glasur, 1 uglaseret stjert, 2 krumme ben og 1 lige ben, 14 sideskår med grøn eller gul/klar glasur
26 skår af hornmalede fade: 10 randskår og 16 bug og bundskår
1 stjert eller lystage/fod til højt fad med meget udfaldende krave
1 håndtag og karside af stjertpande
21 skår af flade fade: 3 randskår, 18 bug- og bundskår, 2 vandrette ører
2 båndformede hanke og til den en 2 sideskår med indvendig glasur
1 rødbrændt uglaseret randskår, meget udkrænget

- AAA Jydepotte mindst 2 gryder: 17 randskår 6 potteben, 53 sideskår af sortbrændt glittet gods
 frt 1 fuldt sintret skår
 12 fragmenter af grønglaseret kakkell heraf 1 med ben og fødder af mandsperson iført komulesko
 1 fragment af sortglaseret kakkell
 1 fragment af uglaseret kakkell af rødgoods, 2 fragmenter af kakler af uglaseret hvidgoods,
 4 stk. vinduesglas, heraf 3 bearbejdet med krøsel
 6 stk. af glas drikkebæger
 1 hvidbrændt ribben af dyr – kasseret
 1 stykke udsavet kronhjortetak, 3,5 cm langt
 1 enægget kniv med benskæft
 12 søm/nagler, 1 stk. vinkeljern, 1 ubst.
- AAC 20 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 4 randskår med udsvajet mundingsrand og skulder,
 16 sideskår,
 3 stk. glas, heraf 2 bearbejdet med krøsel
 1 flintsten med blankslidning – glittesten
 1 nagle
- AAF 5 gråbrændte uglaserede sideskår
 15 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 2 randskår med udhængende mundingsrand /læbe og
 skulder, 2 potteben, 11 sideskår
 1 bundskår af indvendigt glaseret fad
 1 fragment af grønglaseret flise/del af ovn med stærkt varmpåvirket grøn glasur
 3 fragmenter af grønglaserede kakler
- AAH 19 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 1 stjert, 2 randskår med fortykket mundingsrand og skulder,
 6 sideskår,
 1 sideskår med indvendig hornmaling
 1 fragment af grønglaseret kakkell med blad og krydser i krans
- AAJ 3 stentøjsskår
 20 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 9 randskår med fortykket mundingsrand og skulder,
 2 stjertter med indsnævring, 2 stjertpotteben, 7 sideskår
 1 sideskår af lille skål med indvendig og delvis udvendig glasur
 1 randskår og 1 sideskår af fladt fad
- AAN 3 sideskår af indvendigt glaserede stjertpotter
 1 stk. bronzeblik
- ABA 1 bred båndformet hank af gråbrændt kande
 1 gråbrændt sideskår
 29 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 4 randskår med let fortykket rand/læbe og skulder, 3 stjertter eller
 fragmenter af samme, 3 potteben, 19 sideskår,
 1 fod til lysestage eller fad på høj fod, glaseret indvendigt i foden
 1 bundskår af rødbrændt indvendigt glaseret skål
 1 ”sammenklistret”/repareret sideskår, indvendigt glaseret
 1 fragment af grønglaseret kakkell
 1 formsten med aftryk af hundepotte
 1 stk drikkeglas
- ABB 15 sideskår af gråbrændt østersøkeramik
 1 efterdrejet gråbrændt sideskår, 1 gråbrændt båndformet hank
 5 skår af udvendigt blyglaseret kande: 1 bund- og 4 sideskår
 4 skår af saltglaseret stob: 1 randskår, 3 sideskår
 1 indvendigt glaseret randskår af stjertpotte med udfaldende rand og skulder
 1 ”randskår” meget tykt, måske kakkell eller flise
 1 stk. bronzeblik, forstærkning til bælte, 1 nagle, 1 stykke trekantet jern

- ABD 237 skår af gråbrændt efterdrejet østersøkeramik: 1 randskår med indkneben rand, 3 randskår med indadbøjet rand med læbe på munden, 11 randskår med indadbøjet rand med skulder og let udtrukken rand, 1 kuglepote rand, 221 side- og bundskår, heraf 63 sideskår ornamenterede med omløbende furer
- 1/2 grønlig glasperle med pålagt hvid tråd små stykker rav?
  - 1 stk. forslagget materiale
  - 1 lille stykke af hvæssesten Dyreknogler
  - 1 firkantet tildannet benstykke, afsavet terning?
  - 1 udsavet stykke ben,
  - 1 bronzeklump, 1 slaggeklump, 12 søm/nagler 1 stk. vinkelbøjet jern, 1 stk. (bly)lod 1 enægget jernkniv
- ABD.1 maskinafgravning
- 17 skår af blødbrændte østersøskår: 1 randskår med let udadbøjet rand, 1 randskår med lodretstillet rand 14 sideskår, heraf 11 ornamenterede, 1 side- og bundskår med tydelig afskæring fra cavaletten,
  - 1 sideskår med ekstra pålagt ler som til svaleredekar eller låg
  - 1 gråbrændt båndformet hank
  - 1 randskår af kuglepote med udadbøjet rand
  - 1 sideskår af udvendigt blyglaseret kande
  - 2 sideskår med udvendige blyglasurpletter,
  - 1 randskår med indvendig glasur, omløbende furer yderst, ombukket udadbøjet rand, stjertpote?
  - 1 stk. afsavet kronhjortetak
  - 1 stump af slibesten
- ABH 1 jerngenstand
- ABR 1 fragment af grønglaseret medaljonkakkell
- 1 knop/fod af gult gods, ukendt facon
  - 2 stk. vinduesglas
  - 1 kridtpibestilk
- ABS 4 udvendigt blyglaserede kandeskår med jernoxydbemaling
- 8 udvendigt blyglaserede sideskår, kande?
  - 1 randskår af udvendigt blyglaseret rødgoods med let fortykket mundingsrand, furer a la østersøkeramik
  - 1 bundskår af udvendigt blyglaseret rødgoods
  - 2 sideskår af uglaseret rødgoods
- ABV 42 skår af gråbrændt efterdrejet østersøkeramik: 8 randskår: 2 med kuglepote rand og 6 med lodretstillet let fortykket rand, 4 bund og sideskår, 30 sideskår, heraf 5 med fure
- 1 rødbrændt sideskår med bølgelinie og furer, udvendigt blyglaseret
  - 1 bundskår og 4 sideskår af blyglaseret kande, heraf 1 med fæste for smal båndformet hank
  - 1 grå hårdtbrændt sideskår
  - 1 nagle, 1 stk. bronzeblik
- ABX 3 skår af grå hårdtbrændt østersøkeramik: 2 randskår: 1 med lige afskåren let fortykket rand og 1 med lågfals, 1 sideskår
- 1 udvendigt blyglaseret sideskår med enkel hindbærknop
  - 1 ubest. jerndims
- ACA 1 sideskår af udvendigt blyglaseret kande
- 5 skår af østersøkeramik: 1 randskår med indvendig skrå rand, lågfals, 3 sideskår heraf 1 med fure, 1 sideskår med flad bund
  - 1 endeplade af trelags dobbeltkam
  - 1 nagle, 1 nagle, 1 stk. jernbånd
  - Dyreknogler
- ACB 3 gråbrændte sideskår og 1 med flad bund af østersøskår

- ACE 5 sammenhængende bund og sideskår samt 1 randskår af udvendigt blyglaseret kande
- ACH 2 grå blødbrændte sideskår
1 bundskår og 2 sideskår af blyglaseret kande, heraf 1 med frynseornamentik
1 sideskår af næsten stentøj
- ACN 1 randskår af blyglaseret kande
1 dobbelthoved benbeslag
- ADL 2 udvendigt blyglaserede sideskår
- ADP 1 (efter)drejet randskår med lodret mundingsparti indvendig let fortykket mundingsrand
1 gråbrændt drejet sideskår
1 jernnagle
- ADV 1 nagle 2 ubest 1 stk. jernbånd
- AEB 1 stjert med på smeltet glasurdråbe
31 skår af indvendigt glaserede stjertpotter: 14 randskår med fortykket rand og skulder, 17 sideskår
1 randskår og 1 sideskår af fladt fad
1 sideskår af hornmalet fad
1 bundskår af fladt fad med hvidbegitning under gul glasur og med på malet grøn dekoration
1 fragment af grønglaseret flise med fastsmeltede stumper af andre fliser
2 fragmenter af grøn til sortglaserede kakler
1 glaseret tagsten
1 kalotformet slagge
- L 1 hoved af kridtpibe

FOTOLISTE

SORT/HVID-film 1		2004:05:01	
1-3	Brolægning AA, set fra syd		21-04-2004 KC
4-5	Brolægning AA og syldsten AB (T2), set fra sydvest		21-04-2004 KC
6	Lerlagene mod syd, set fra syd		21-04-2004 KC
7	Lerlagene mod syd, set fra øst		21-04-2004 KC
8-9	Den sydlige del af udgravningsområdet med lerlagene forrest, set fra sydvest		23-04-2004 KC
10	Jesper graver i lagene AF og AH under brolægning AA, set fra øst		23-04-2004 KC
11	Lag AM med de udlagte tagtegl, set fra syd		27-04-2004 KC
12-13	Nærbillede af de udlagte tagtegl i lag AM, set fra syd		27-04-2004 KC
14-16	Brolægning AX (T5), set fra syd		27-04-2004 KC
17	Brolægning AX (T5), set fra øst		27-04-2004 KC
18	Brolægning AX (T5), set fra nord		27-04-2004 KC
19-20	Lagene AO og AV (T7), set fra syd		28-04-2004 KC
21-22	Nærbillede af munkesten i AAC (T7), set fra syd		28-04-2004 KC
23-26	Syldstensrække AAF under syldsten AB (T8), set fra syd		28-04-2004 KC
27-28	Østsiden af tværbalk (T9), set fra øst		30-04-2004 KC
29-30	Trappe AAO (T10), set fra syd		30-04-2004 KC
31-32	Trappe AAO (T10), med gulvlagene vest for, set fra syd		30-04-2004 KC
33-35	Trappe AAO (T10), set fra øst		30-04-2004 KC

SORT/HVID film 2		2004:05:02	
1-2	Nærbillede af trappe AAO (T10), set fra syd		03-05-2004 KC
3-4	Nordside af tværprofil (T11), set fra nord		03-05-2004 KC
5-10	Fotoserie fra vest mod øst af nordside af tværprofil (T11), set fra nord		03-05-2004 KC
11-12	Ovnbund AEC (T12), set fra syd		05-05-2004 KC
13-14	Trappe AAO inden bortgravning med maskine, set fra syd		05-05-2004 KC
15-16	Nordvæg af kælder ABC øverste niveau (T13), set fra øst		05-05-2004 KC
17-18	Arbejdsbilleder. Jesper og Jesper overvåger afgravning, set fra syd		05-05-2004 KC
19-20	Kælder ABC med gulv ADV (T14), set fra øst		05-05-2004 KC
21-22	Kælder ABC med gulv ADV (T14), set fra syd		05-05-2004 KC
23-24	Nederste skifte i østmuren til kælder ABC, set fra syd		06-05-2004 KC
25-26	Arbejdsbillede af gravning af profilgrøft, set fra syd		06-05-2004 KC
27-28	Nederste skifte i den tømte kampestensbrønd AAA, set fra sydøst		10-05-2004 KC
29	Nederste skifte i den tømte kampestensbrønd AAA, set fra nordøst		10-05-2004 KC
30	Nederste skifte i den tømte kampestensbrønd AAA, set fra nordvest		10-05-2004 KC
31	Udgår		
32-33	Den tømte kampestensbrønd AAA, set fra øst		10-05-2004 KC
34-35	Den tømte kampestensbrønd AAA, set fra nordøst		10-05-2004 KC
36	Den tømte kampestensbrønd AAA, set fra nord		10-05-2004 KC

SORT/HVID film 3		2004:05:03	
1-6	Fotoserie fra nord mod syd af vestprofil i profilgrøft (T16, T17), set fra øst		11-05-2004 KC
7-8	Skråbillede af vestprofil i profilgrøft, set fra syd		11-05-2004 KC
9-11	Kampesten af brønd ABR (T18), set fra syd		13-05-2004 KC
12-18	Fotoserie fra nord mod syd af nordlige del af vestprofil (T22), set fra øst		14-05-2004 KC
19-20	Profil under brolægning AX (T19), set fra øst		17-05-2004 KC
21	Arbejdsbillede, Jesper solder jord fra ABD, set fra øst		17-05-2004 KC
22-26	Fotoserie fra syd mod nord af profil under AX (T19), set fra øst		17-05-2004 KC
27	Kampestensbrønd ABR i fladen (T18), set fra vest		17-05-2004 KC
28	Snit gennem kampestensbrønd ABR, set fra nord		17-05-2004 KC
29-30	Sydturen af kælder ABC (T20), set fra øst		18-05-2004 KC
32-36	Fotoserie fra nord mod syd af den sydlige del af vestprofil (T21), set fra øst		19-05-2004 KC
32	Efterladte lerlag fra 1964-udgravningen, set fra øst		19-05-2004 KC
33-36	Kælder ABC, set fra øst		19-05-2004 KC

DIAS-film 1		
1-2	Udgår	
3-4	Brolægning AA, set fra syd	21-04-2004 KC
5-6	Brolægning AA og syldsten AB (T2), set fra sydvest	21-04-2004 KC
5-10	Udgår	
13	Brolægning AA, set fra nord	21-04-2004 KC
14-19	Oversigtsbilleder af området, set fra forskellige retninger	21-04-2004 KC
20	Brolægning AA, set fra øst	21-04-2004 KC
21-22	Lerlagene mod syd, set fra øst	21-04-2004 KC
23-24	Udgravningsfeltet, set fra syd	21-04-2004 KC
25-26	Den centrale del af udgravningsområdet, set fra øst	21-04-2004 KC
27-28	Udgravningsfeltet, set fra nord	21-04-2004 KC
29-30	Eksempler på fund af fejlbrændinger	21-04-2004 KC
31-32	Lag AM med de udlagte tagtegl, set fra syd	21-04-2004 KC
33	Brolægning AA, set fra syd	21-04-2004 KC
34-35	Lerlagene mod syd, set fra øst	21-04-2004 KC

DIAS-film 2:

1-3	Brolægning AX (T5), set fra syd	27-04-2004 KC
4-5	Brolægning AX (T5), set fra øst	27-04-2004 KC
6	Jesper graver i de rødbrændte lerlag	27-04-2004 KC
7-8	Lagene AO og AV (T7), set fra syd	28-04-2004 KC
9-10	Nærbillede af munkesten i AAC (T7), set fra syd	28-04-2004 KC
11-14	Syldstensrække AAF under syldsten AB (T8), set fra syd	28-04-2004 KC
15-16	Østsiden af tværbalk (T9), set fra øst	30-04-2004 KC
17-18	Trappe AAO (T10), set fra syd	30-04-2004 KC
19-20	Trappe AAO (T10), med gulvlagene vest for, set fra syd	30-04-2004 KC
21-23	Trappe AAO (T10), set fra øst	30-04-2004 KC
24-25	Nærbillede af trappe AAO (T10), set fra syd	03-05-2004 KC
26-27	Nordside af tværprofil (T11), set fra nord	03-05-2004 KC
28-33	Fotoserie fra vest mod øst af nordside af tværprofil (T11), set fra nord	03-05-2004 KC
34-35	Ovnbund AEC (T12), set fra syd	05-05-2004 KC
36-37	Trappe AAO inden bortgravning med maskine, set fra syd	05-05-2004 KC

DIAS-film 3:

1-2	Nordvæg af kælder ABC, øverste niveau (T13), set fra øst	05-05-2004 KC
3-4	Arbejdsbilleder. Jesper og Jesper overvåger afgravning, set fra syd	05-05-2004 KC
5-6	Kælder ABC med gulv ADV (T14), set fra øst	05-05-2004 KC
7-8	Kælder ABC med gulv ADV (T14), set fra syd	05-05-2004 KC
9-10	Nederste skifte i østmuren til kælder ABC, set fra syd	06-05-2004 KC
11-12	Arbejdsbillede af gravning af profilgrøft, set fra syd	06-05-2004 KC
13-14	Nederste skifte i den tømte kampestensbrønd AAA, set fra sydøst	10-05-2004 KC
15	Nederste skifte i den tømte kampestensbrønd AAA, set fra nordøst	10-05-2004 KC
16	Nederste skifte i den tømte kampestensbrønd AAA, set fra nordvest	10-05-2004 KC
17-18	Den tømte kampestensbrønd AAA, set fra øst	10-05-2004 KC
19-20	Den tømte kampestensbrønd AAA, set fra nord	10-05-2004 KC
21	Den tømte kampestensbrønd AAA, set fra nordvest	10-05-2004 KC
22-27	Fotoserie fra nord mod syd af vestprofil i profilgrøft (T16, T17), set fra øst	11-05-2004 KC
28-29	Skråbillede af vestprofil i profilgrøft, set fra syd	11-05-2004 KC
30-32	Kampesten af brønd ABR (T18), set fra syd	13-05-2004 KC
33-36	Fotoserie af nordlige del af vestprofil (T22), set fra øst	14-05-2004 KC

DIAS-film 4:

1-3	Fotoserie af nordlige del af vestprofil (T22), set fra øst	14-05-2004 KC
4+6	Profil under brolægning AX (T19), set fra øst	17-05-2004 KC
5	Huset Farvergade 7, set fra øst	17-05-2004 KC
7-8	Arbejdsbillede, Jesper solder jord fra ABD, set fra øst	17-05-2004 KC
9-13	Fotoserie fra syd mod nord af profil under AX (T19), set fra øst	17-05-2004 KC

14	Kampestensbrønd ABR i fladen (T18), set fra vest	17-05-2004 KC
15	Snit gennem kampestensbrønd ABR, set fra nord	17-05-2004 KC
16-17	Sydturen af kælder ABC (T20), set fra øst	18-05-2004 KC
18-19	Efterladte lerlag fra 1964-udgravningen, set fra øst	19-05-2004 KC
20-22	Fotoserie fra nord mod syd af den sydlige del af vestprofil (T21), set fra øst	19-05-2004 KC

TEGNINGSLISTE:

- T1 Oversigtstegning 1:50. Koter fra 3,99 – 2,99
- T2 Plantegning af brolægning AA og syldsten AB, 1:20. Koter 4,27 – 3,78
- T3 Plantegning af lag AD og AM, syldsten AB, 1:20. Koter 3,81 – 4,00
- T4 Plantegning af lag AJ og AM, 1:20. Koter 3,93 – 3,77
- T5 Plantegning af slippen AX, brønd AAA og ABR, 1:20. Koter 3,41 – 3,86
- T6 Plantegning af lag AL, AM, AO, AP, AS, 1:20. Koter 3,90 – 3,60
- T7 Plantegning af lag AM, AO, AS, AAC, AAD 1:20. Under T6
- T8 Plantegning af syldstenrække AAF og AB, 1:20, Koter 3,94 – 3,62
- T9 Profiltegning af østsiden af tværprofil 1:20, AAM, AX, AAB, AH, AF, AAL, AAJ. Kote 3,46
- T10 Plantegning af trappe AAO, brolægning AA og AX, 1:20. Koter 3,89 – 3,11
- T11 Profiltegning af nordsiden af tværbalk 1:20, AX, AAB, AH, AF, AAF, AAX, AAS, AAL, AA, AAV, AAT, AAR. Koter 3,50
- T12 Plantegning af ildsted AEC, del af AV, 1:20. Koter 3,78 – 3,57
- T13 Plantegning af nordvæggen af kælder ABC, 1:20. Koter 3,36 – 3,06
- T14 Plantegning af nord- og østmur af kælder ABC, 1:20. Koter 3,18 – 2,66
- T15 Plantegning af brønd AAA, 1:20. Koter 3,18 – 2,96 og 1,88 bund af brønd
- T16 Profiltegning af vestsiden af profilgrøft 1:20. ABE, ABL, ABF, ABH, ABJ, AAA. Koter 3,14
- T17 Profiltegning af vestsiden af profilgrøft 1:20, ABE ABF, ABJ, ABO, ABP, ABM, ABN. Koter 3,14 – 2,09
- T18 Plantegning af brønd ABR 1:20. Koter 3,89 - 2,68
- T19 Profiltegning af østsiden af profil under AX 1:20. ABS, ABT, ABX, ABV, ACE, ABF, ABE, ACA, ACB, ACC, ACD, ACF, ACH, ACJ, ABR. Koter 2,86
- T20 Plantegning af sydmur af kælder ABC 1:20. Koter 3,76 – 3,17
- T21 Profiltegning af vestprofil 1:20, sydlige del
- T22 Profiltegning af vestprofil 1:20. nordlige del

DAGBOG for NÆM 2004:100 Farvergade 5

Dagbogen er ikke ført hver dag, men ofte for 2 -3 dage af gangen. Dagbogen er ikke revideret i forbindelse med afslutningen af beretningsskrivningen og den udtrykker derfor opfattelsen af sammenhængen med den tidligere udgravning, som den fremkom under udgravningen.

19. april 2004: regnbyger, senere opklaring

Svend Erik fra kommunens vejvæsen holdt klar med rendegraveren. Han startede med at tildække søgehullet ved betonkanten fra prøvegravningen, så muldafrømningen kunne starte så langt mod syd som muligt. Syldstenene mod syd af den yngste kælder blev fjernet og der gravedes af til afdækningsplasten fremkom. Mod øst ligger plastikken lige over en brolægning.

Besøg af journalist og fotograf fra Næstved Tidende og en journalist fra Regionalen.

20. april 2004:

Fortsat muldafrømning indtil omkring middag. Den øverste brolægning blev rensed op med ske. Efter udsættelse af målesystem med en hovedlinie nogenlunde parallel med skellet til nr. 7 startede Jesper L med at tegne brolægningen 1:20, mens Jesper B startede på en oversigtstegning 1:50

21. april 2004: solskin, varmt, Jesper L syg

Kirsten fortsatte hans tegning af brolægningen AA, mens Jesper B fortsatte oversigtstegningen. Til fast punkt for nivellering valgtes toppen af brønddæksel beliggende lige øst for feltet. Dette har koten 6.06 m o DNN. Koten er målt i forhold til 2 dæksler foran Boderne og disse topkoters indbyrdes forskel passer med de opgivne koter på kommunens tegning.

Palle forbi om eftermiddagen, var glad for fejlbrændingerne. Der er to pottemagere i Farvergade. Den ældste laver tinglaserede fliser, som den anden bruger som mellemlag til sine blyglaserede kakler. Foreslog at området bagerst på grunden skyldes kælderen til 1865-huset.

22. april 2004: solskin og varmt

Jesper B startede på en smal profilgrøft langs vestprofilen og skellet mod nr. 7. Udsatte en ca. 50 cm bred Ø-V tværbalk henover brolægning AA. Brolægning AA er tilsyneladende samtidig med syldsten AB fra kælderen, hvor i de to ovne blev undersøgt i 1964. Leret der ligger omkring syldstenene fortsætter i et lerlag (gulv?) inde i kælderen med ovnene. Derunder fremkommer et spættet mørk brungråt lag AC med trækul, dyreknogler, middelalderskår både glaserede og gråbrændte plus mønt som Kirsten knækkede. Profilen ind mod Bredstrædeparkeringen indeholder tilsyneladende det samme lag som AC, dog med en dybere liggende brolægning i.

Syd for tværbalken fremkommer adskillige tykke lerlag og Jesper L gravede ned til mulige rester af teglgulv.

Helt mod nord ved nedgangen til gravefeltet ligger syldsten, som passer med markeringen af den i 1960'erne nedrevne bygning, som den ses i gavlen af nr. 7. Nærmere på nr. 7 brydes et muligt jord-/ gulvlag på nogenlunde samme sted. Der er tilsyneladende ikke bevaret andre syldsten af forhuset, men hvis den østligste del af dette hus har haft kælder kan det forklare hvorfor området ud mod gaden er så fundtomt og næsten steril.

Palle foreslog i går at nedgravningen mod syd er kælderen til 1865-huset, som også blev undersøgt i 1963-64. Syddelen af oven B fra 1963-64 blev ødelagt af kælderen til 1865-huset.

23. april 2004: solskin

Kirsten startede på et snit gennem den øverste brolægning nord for tværbalken, ned til den næste stenlægning, mens Jesper B fortsatte snittet langs skellet til nr. 7, men jorden var meget tør, så han gravede i stedet et snit parallelt med Kirstens. Stenlægningen har en ret vestside og den falder mod syd, ca. 30 cm på 2 m. I lagene AF og AH over den nedre stenlægning AX findes glaserede middelalderskår, stentøj og i AH desuden østersøkeramik. Der er ingen fund af stjertpotter under sandlaget som brolægning AA ligger i. Jesper L fortsatte med sine lerlag, hvor der til gengæld er masser af stjertpotteskår

26. april 2004: overskyet

Jesper B og Kirsten fortsatte afgravningen af affaldslag over den nedre brolægning AX, som må være et stræde. På Resens kort ses flere stræder mellem Boderne og Susåen. Ved de tidligere udgravninger inde på nr. 7 har de formodentlig fundet Christen Ledertoers Stræde. Det aktuelle stræde kan ikke med sikkerhed sammenholdes med et navngivet stræde.

Jesper L fandt tagtegl (munke/nonner, ikke vingetegl) lagt ud som bund i et af lerlagene. Fik nummeret lagene i vestprofilen ind mod nr. 7

Thomas lavede nyt lagskema på grundlag af Stenstuegade- og Susåudgravningen 2001.

27. april 2004: overskyet, solskin ind i mellem. Jesper B til tandlæge om eftermiddagen
Jesper B og Kirsten fortsatte afdækning og afrensning af den dybere liggende brolægning AX. Efter grovere afrensning og foto tegnede Kirsten stenlægningen i 1:20 efterfulgt af nivellering. Beskrivelse af brolægningen og lagene AF og AH over. Den nordligste del af brolægningen er ødelagt af den store cirkulære nedgravning AAA, som indeholder fund af kakler med komulesko, stjertpotter, hornmalede fade.
Jesper L fortsatte afrensning af lerlaget med mange tagtegl i, tegning af lagets udbredelse, men ikke af den enkelte tagtegl i stedet foto, nivellering. Den nordlige del af hans felt, som ligger syd for syldstenene til kælderens i sidebygningen, indeholder meget trækul og aske, så der må have været ild i nærheden. Jesper fandt medaljonkæde med mandsportræt og ”..zog Hans Fred..”
Vi var i Danmarksbilleder på P1. Thomas kom med det andet kamera plus telf.
Palle forbi, han var enig med teorien om et stræde, fortalte at stenlægningen er inddelt med celler, hvilket også er konstateret i et andet stræde. Han kunne lide at se at der sker noget

28. april 2004: overskyet, blæst
Der ligger endnu en syldstensrække AAF under syldstensrækken AB. Syldstensrække AB ligger i ler, mens AAF ligger i jord, der minder om AC og AF/AH, men uden nedgravningskant. Den nye syldstensrække blev tegnet og nivelleret.
Søren Therkildsen forbi med detektoren, fandt en klædeplombe med firdelt våbenskjold med malteserkors over i Jesper Ls felt. Her fremkom desuden fliser og munkesten som ligger i et jævnt lag, som en ovenbund, laget lige over er varmpåvirket.
Personalemøde og omvisning for flere af museets ansatte. Palle foreslog at AX kaldes en ”slippe” og fortalte samtidig at der ved udgravningen i Kompagnistræde lå flere vejbelægninger ovenpå hinanden.
Besøg af Svend C. Dahl som kommer på besøg med en skoleklasse den 12. maj

29. april 2004: overskyet blæst,
Der er ikke tegn på flere brolægninger under AX i profilet mod øst. Lagene under AX virker som affaldslag med glaserede kandeskår i. 2 x Jesper gravede i det røde område syd for tværbalken. Det ser ud til at det sandlag, som brolægning AX ligger i går under lerlagene, som støder op til syldstenene AB og dermed hænger sammen med de mange lerlag med de mange stjertpotteskår i.
Syldstensrækken forsætter muligvis mod syd.
Vestsiden af AX fortsætter tilsyneladende mod syd i en række af store sten. Både AX og AA kan være slipper ned til åen, de er nogenlunde jævn bredde og kun lidt forskudt i forhold til hinanden.
Kirsten gravede i AC, hvor der ikke er stjertpotter, undtagen i nedgravninger.
Det lykkedes at komme igennem til vejvæsenet. Svend Erik kom over middag og gravede vores opgravede jord op med rendegraveren. Desuden gravede han en stykke af indersiden af betonmuren fri, så minigraveren har et sted at deponere jorden i næste uge.
Aftalt at der er ” åbent hus” den 8. maj 11- 15

30. april 2004: solskin
Jesper L tegnede østsiden af tværbalken og fandt senere trappetrin, som passede med det neddykkende sandlag under den øverste brolægning. Jesper B fortsatte afgravningen af lerlagene syd for tværbalken. Kirsten fjernede jordknolden nord for tværbalken for at klarlægge stratigrafien.
Søren Therkildsen forbi med detektoren.
Besøg af journalist og fotograf fra Næstved Tidende.

3. maj 2004: solskin
Jesper L tegnede trappetrinene i fladen og forsøgte at finde flere sten som passer med den nederste brolægning/slippe AX. Dernæst flyttede han til området helt mod syd, hvor der ligger en del syldstenstore sten.
Jesper B fjernede ler- og smudslag syd for tværbalken. Kirsten oprensede nordsiden af tværprofil, foto, udsatte niveausnor og tegnede den 1:20.
Bestilt lille gravemaskine til onsdag hos Bent på Vejvæsenet

4. maj 2004: solskin
2 x Jesper gravede videre syd for tværbalken.
Søren T. forsøgte at få et bræt ind i vestprofilen med uden held da der falder sten og jord ned. Prøver i stedet med maskinen i morgen. Kirsten beskrev lagene i nordsiden af tværbalken og kiggede derefter på vestprofilen. Det samme nedre sandede lag kan følges indtil tværbalken. Søren Therkildsen forbi med detektor
Bekræftelse fra Bent på lån af maskine onsdag.

5. maj 2004

Jan holdt parat med minigraveren. Thomas foreslog at vi startede grøften så langt mod syd som mulig for at komme igennem de forskellige lerlag. Han gik derfor i gang med at tegne bunden af ildstedet lige syd for tværbalken, mens Kirsten forsøgte at få gravemaskinen til at grave længere ind i profilet mod nr. 7 i et forsøg på at finde ovnen A fra 1964 udgravningen, men uden held.

Efter nivellering af bunden af ildstedet blev afgravningen med maskine startet helt mod syd. Der fremkom 1-2 rækker af ildstedet inde i balken, men de blev ikke dokumenteret. Der fremkom en dybereliggende syldstensrække ABC under balken. Denne blev tegnet og registreret sammen med flere sten til trappen mod øst. Trappen blev fjernet for ikke at have stenene i farehøjde. Ved fortsat gravning fremkom flere dybereliggende syldsten og et lergulv af en kælder ABC under et tykt opfyldningslag med brokker. Den fremkomne kælder blev renset op og fotograferet inden fyraften.

Aftalt at Svend Erik i rendegraveren kommer forbi torsdag morgen og øser den opgravede jord op. Jan kommer desuden igen torsdag.

6. maj 2004

Kirsten startede med tegning af kælderfundament ABC efterfulgt af nivellering. Dernæst kunne den egentlige grøftegravning kunne starte. Der fremkom dog endnu en syldstensrække til ABC, men den blev udelukkende renset op, fotograferet og toppen af stenene blev nivelleret på samme tegning som af det højere liggende niv. I laget ABD under kældergulvet fremkom østersøskår og blødbændte skår. Derunder det brune næsten sterile sandlag inden undergrundssandet, dvs. at grøften kun bliver 150 cm dyb og ikke de forventede 2 – 2,5 m.

Fortsatte gravningen af grøften mod nord. Det lyse fyldskifte AAA viste sig at indeholde en kampestensbrønd, hvis omrids blev gravet nogenlunde frem.

Jan kommer mandag kl. 9, men Svend Erik kommer fra morgenstunden og øser jord op.

Kirsten vil gerne have en grøft øst for slippet AX, da profilen derunder umiddelbart ser mere spændende ud end under resten. Det var også her at prøvehullet lå.

Nyt fast punkt på toppen af et nedbanket jernrør ved 100/200 har højden 3,69 m o DNN

8. maj 2004: regnbyger/regn

Jesper L og Thomas holdt ”Åbent hus”.

10. maj 2004: solskin, Jesper L fri, Jesper B. tandlæge, Søren T. hjalp om eftermiddagen,.

Jesper B rensede op i kampestensbrønden AAA og fandt jydepotteskår, 3 hanke og 3 ben, indtil maskinen kom 10.45. Kirsten afrensede østprofilen under brolægning AX.

Jan tømte brønd AAA med maskinen: nederst ligger 3 bjælker (hjørnesamlingerne ikke set) som kampestenene ligger direkte på, bundniveau 1,88 m o DNN. Plantegning af kampestenene og foto af den tømte brønd. Start på afgravning på østsiden af AX, men Jan havde problemer med gravemaskine.

11. maj 2004: Jesper L fri

Jan holdt parat med maskinen fra 7.30, Svend Erik havde gravet jord op med rendegraveren. Startede med at grave vestsiden af den nordlige del af hovedsøgegrøften op og rettede vestprofilen groft op med gravemaskinen.

Undergrundssandet ligger højt. Afgravning øst for AX, men profilen blev ikke gravet færdig da der er problemer med maskinen og med at komme af med jorden. Oprensning, tegning og registrering af vestsiden af profilen i den maskingravede søgegrøft.

Søren Terkildsen fandt mønt i jorddyngen ovenfor betonmuren.

12. maj 2004: Jesper L fri

Jesper B afgravede lerlaget i kælder ABC plus afrettede profilen. Lag ABD under lergulvet blev soldet i groft sold: der fremkommer skår, fiskeknogler, dyreknogler

Kirsten rundvisning for 18 elever og 3 lærere fra Hyllinge skole. Startede på afgravning øst for AX, hvor maskinen stoppede: der ses en dybereliggende nedgravning: brønd eller latrin med meget organisk materiale. Nedgravningen er middelalderlig, idet der ligger kandeskår i undergrundsniveau over en trækulsstriben, men ikke i selve nedgravningen, hvor der kun er gråbrændte. Der ligger syldsten på tværs i grøften lidt længere mod nord. Reetablerede målesystem, da landmåleren kommer i morgen.

13. maj 2004: Jesper L fri

Landmåleren kom 8.30 og målte 5 punkter af vores målesystem ind, plus kanten af feltet i overflade niv og punkter på hele grunde, plus gavlen på nr. 7, de har matrikelskellet liggende og sætter det med på tegningen. Jesper soldede jord fra ABD, Kirsten fortsatte med østprofilen under AX plus gravning af område af nedgravningen, beskrivelse af lagene og registrerede syldstenene
Bestilte maskine til mandag morgen.

14 maj 2004: Solskin overskyet, Jesper L fri

Jesper fortsatte med at solde jorden fra lag ABD, fandt en halv glasperle med pålagt hvid tråd samt dyrekogler, skår. Der er tilsyneladende ikke sikre teglstykker i fylden.
Kirsten startede med at hente diasfilm på museet og gik derefter i gang med den nordlige del af hovedprofilen, forsøgte at vande den med den gamle sprøjte, men opgav og hentede ny i Råd og Dåd. Fik afrenset den nordlige del af profilen nogenlunde og taget foto.
Søren Terkildsen forbi med detektor. Palle forbi

17. maj 2004: sol

Jan og gravemaskinen gravede det sidste stykke langs østsiden af profilen under AX. De to syldstensrækker viste sig at være en kampestensbrønd, i hvilken der ligger gule mursten, nyere jerngenstande, tallerkener osv. I fylden i den sydlige nedgravningskant findes glaserede kandeskår, som må stamme fra den nedgravning, som brønden er gravet ned i. Oprensning af profilen og stenene i brønden, fladetegning og nivellering af samme. Efter større gennemvanding blev profilen streget op og tegningen af den blev påbegyndt efter udsættelse af en niveaulinie. Jesper soldede det sidste jord fra lag ABD: der er mulige ravstykker i fylden og østersøskårene er af den tidlige slags ud fra brændingen, mens formen ikke er undersøgt nærmere.

18. maj 2004: sol

Kirsten færdiggjorde tegningen og registreringen af østprofilen under AX. Tog skår ud af lagene: der er kandeskår i lagene over den sorte trækulsholdige stribe som dumper ned i nedgravningen. Derunder er der næsten kun sorte østersøskår.
Jesper gik i gang med at hakke vestprofilen af til syldstenene af sydmuren til kælder ABC fremkom. Det nye stykke af lag ABD blev også soldet: der fremkom et muligt vægtlod.
Kirsten tegnede og registrerede det højstliggende syldstensrække til sydmuren af kælder ABC i fladen, inden hun gik i gang med at vande den nordlige del af hovedprofilen og strege de sidste lag ind.
Besøg af Birgitte Fløe.

19. maj 2004: blæst, byger om eftermiddagen

Den sydlige del af hovedprofilen blev gennemvandet inden foto og opstregning. Efter udsætning af niveaulinie indtegnedes profilen efterfulgt af lagbeskrivelse. Flere af lerlagene over den sydlige kælder fortsætter mod nord og kan genfindes ca. 70 – 80 cm længere mod vest, hvor de i 1963 har gravet ned gennem lerlagene på en mindre stykke. Ovnbunden A fra 1964 går ind under nordvæggen af kælderen i sidebygningen, men desværre står der meget lidt om de forskellige lerlag, kun er det nævnt at de synker/falder ligesom terrænet.
Søren Terkildsen forbi med detektoren men uden det store held.
Det meste udstyr blev samlet ind: dog fik hovedlinien og manilamærkerne i hovedprofilen lov til at blive og skurvognen skal ryddes mandag. Foto, nivellerapparat og dokumentation i Boderne.

24. maj 2004:

Afstanden fra hjørnet af nr.7 og til sydmuren af tilbygningen er 16 m, hvilket passer med sydmuren af kælder ABC. Afstanden til fra hushjørnet af nr. 7 til 1865-huset er 20 m, hvilket er længere mod syd end udgravningsfeltet. Oprydning i skurvogn og transport af fund til museet, hvor de blev vasket i løbet af ugen.

Farvergade 7, Næstved

**NÆM 2004:100
KUAS FOR 203-2122-0325**

Beretning

Næstved Museum 2004

Kopi af T 1-22

(nedsat 50% !)